Ff 5047

KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM
Központi Könyvtára
Telefon: 176-827 Telex 224186 mkke h.

Darázsfészek XVI. KEN 1989

Hosszú évek hagyományait folytatva idén rám került a sor, hogy egy pár soros mementót írjak egyetemünk legnagyobb rendezvényéről.

Bár a hagyomány kötelez, nem szeretnék beállni a KEN-t szapulók, vagy netán dicsőítők egyaránt népes és elfogult táborába. Ezt már csak azért sem tehetem meg, mert az idei KEN szintén szakított hagyományaival, több szempontból is.

Egyrészt az időpont szempontjából. Az őszi csatározások a gólyabál megszervezése körül (Közművelődési Bizottság kontra KISZ) annak idején az az elhatározást eredményezték, hogy a Közműv. Bizottság veszi kezébe az egyetemi napok lebonyolítását.

Ennek előkészítő munkájáról ők bizonyára pontosabb információkkal szolgálhatnak, a tény viszont tény marad: február elején még semmilyen konkrét eredmény

(Folytatás a 8. oldalon.)

Mazsorettek a megnyitón — Fotók: Rózsa Gábor

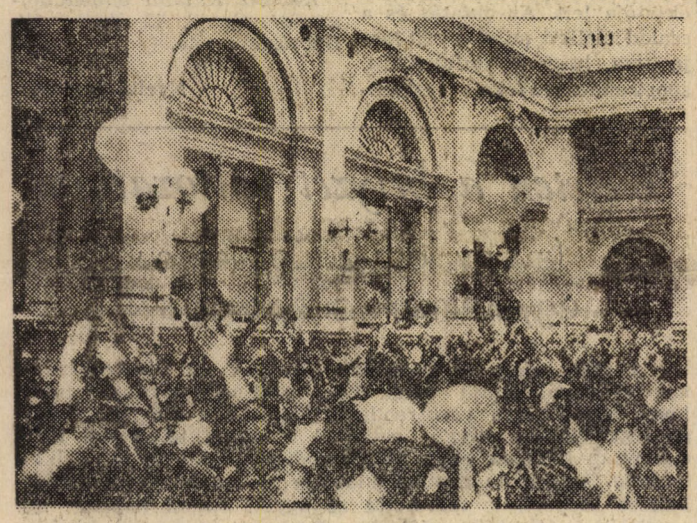

Mennyből a lufi

Csi-trió

Választás előtt az egyetem

Egyetemünk szervezeti átalakításának személyi kérdései is napirendre kerülnek a soron következő napokban. Az egyetemi tanács által kijelölt jelölőbizottsági vezetők a következők: a gazdálkodási karon Páli László, az általános közgazdasági karon Herédi István, a könyvtárban Alföldiné Dán Gabriella, és a rektori hivatal, valamint a gazdasági hivatal részéről Németh Béláné. Feladatuk, hogy az egyetem oktatói és dolgozói körében folytatott beszélgetések során összeállítsák a kari és egyetemi tanácstagjelöltek és egyúttal a dékánjelöltek listáját.

Hat első díj, két második

A rossz szervezés miatt hallgatóink szerény részvétele mellett tartották meg a XIX. országos TDK-konferencia közgazdasági szekcióüléseit április 21—23-án a Külkereskedelmi Főiskolán. A túl későn érkezett értesítés miatt csak kevesen tudták nevezni dolgozataikat, bár ennek ellenére tizenkét szekcióban hat első, két második és 3 különdíjat nyertek diákjaink.

A szekciók látogatottsága — sajnos, már tradicionálisan — meglehetősen gyér volt, a résztvevők felolvasták dolgozatukat és már mentek is. Mindez nem akadályozott meg sok zsűritagot abban, hogy szabadjára engedje paternalista attitűdjét, a Politikai Főiskola rektora például szeretettel nézte az értelemtől csillogó szemeket; illetve, hogy elsüsse felszínes élceit. (A pénzügyi szekció értékelésekor hangzott el, hogy a pénzügy olyan, mint a foci, mindenki ért hozzá; valaki úgy értékelte a dolgozatokban megfogalmazott javaslatokat, hogy azok vetekszenek a kormány tevékenységével és felkészültségével).

Hasznosabbak voltak a diákok számára azok a megjegyzések, amelyek arra biztatták őket, hogy interdiszciplináris szemlélettel közelítsenek a problémákhoz vagy hogy nézzenek mindig utána a számoknak, mutatóknak, amelyeket használnak, mert azok sokszor kozmetikázottak. Talán megfogadható az a tanács, miszerint a diákoknak szakmai útkeresésük során a megszerzett elméleti tudást arra használják, hogy kételkedjenek.

Az első díjasok: *Fábián Katalin*, A törökországi stabilizációs programról szóló dolgozatával; *Gelei Andrea*, A készletgazdálkodás témakörében írott munkájával; *Ambrus Lakatos Loránd*, Tudományos valóságteremtés az 50-es, 60-as évek fordulóján (a magyar közgazdasági gondolkodás állapota az 50-es, 60-as évek fordulóján) című TDK-jával; *Fazakas Gergely*, Magyarország személygépkocsi-állományáról készített elemzésével; a *Lénárt Zsolt—Mauer György—Tarján Piroska—Winkler Tamás* szerzőteam, A siker titka: magánerős modernizáció? című dolgozatukkal; és *Geiszlinger Árpád*, A hallgatói jövedelemviszonyokat feldolgozó munkájával. A nyertes TDK-zók kivétel nélkül a Rajk vagy a Széchenyi Szakkollégium tagjai.

A legközelebbi OTDK két év múlva lesz, a Pénzügyi és Számviteli Főiskolán.

g.

KÖZGAZDÁSZ
A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXXII. ÉVFOLYAM, 9. SZÁM — ÁRA: 4 FORINT — 1989. MÁJUS 4.

Kemenes Ernő TDK-nyitóelőadása a mai magyar válságról

A TDK nyitánya családias légkörben folyt, 15-20 érdeklődőt vonzott az esemény. Az előadás vitaindító jellegű volt, ezért nem hangzottak el mélyreható elemzések a válság előzményeiről, történelmi politikai körülményeiről.

A válság két tényezőjét a fizetési és a strukturális válságban jelölte meg Kemenes Ernő.

A fizetési válság megítélésében nem a puszta számadatokra kell figyelni (bruttó: 18 milliárd USD, nettó 11 milliárd USD), hanem arra, hogy ezek mekkora terhet rónak a gazdaságra. Az éves törlesztés és a kamat (3 milliárd USD), ugyanis megközelítőleg a felét teszi ki az éves dollárbevételnek. Ez pedig azt jelenti, hogy nem marad elég pénz a struktúraátalakításra, és a megfelelő gazdasági környezet kialakítására ahhoz, hogy a külföldi tőke számára vonzó legyen. Kemenes Ernő felhívta a figyelmet arra, hogy ez utóbbi állapotot mindenáron el kell érni, még '92 előtt, mert nem nélkülözhetjük a külföldi tőkét.

Az előadó a strukturális kibontakozásban nem bízik, mivel nem tartja a teremelési tényezőket erre alkalmasnak: kvalifikálatlan a munkaerő, rossz az oktatás, a gazdasági szabályozók instabilak, a közép- és hosszú távú gazdaságpolitika hiányzik, valamint a természeti erőforrások szűkösek.

Tehát ha az átalakítás egyáltalán megvalósul, nagyon hosszú ideig fog tartani, minimum 25-30 évig. Ezért az előadó felhívta a figyelmet: a most tanuló diákoknak fel kell készülniük arra, hogy pályájuk során folyamatosan számolniuk kell a válság és annak negatív hatásainak jelenlétével.

bézé

Felhívás önkéntes véradásra!

ÖNKÉNTES VÉRADÓ NAPOT SZERVEZÜNK AZ EGYETEMEN május 10-én (szerdán) fél 9—15 óráig.

A véradás helye: MKKE központi épület I. emeleti orvosi rendelő. A levett vért az István Kórház használja fel szívbeteg gyermekek szívműtéteihez.

Kérjük az egyetem egészséges hallgatóit és dolgozóit, hogy minél többen jelentkezzenek véradásra.

Segítségüket előre is köszönjük!

MKKE Vöröskereszt Alapszervezete

Új kollégium: talán 1990-ben

Új fázishoz érkezett a rekonstrukció. Legkésőbb augusztus közepére *készen lesz a főépületben a diákklub*, illetve *az aula mögötti nagyterem*. Ugyancsak a nyár folyamán fejeződik be *a főépület homlokzatának felújítása* (eltűnik az ún. könnyűállvány), míg *december 31-ére válik feleslegessé* a déli szárny ún. *nehézállványzata*. December 31-e a határideje a *Kinizsi utcai két tornaterem átadásának is.*

A Művelődési Minisztérium engedélyezte, hogy *a rekonstrukció költségvetéséből 40 millió forinttal megkezdődjön a Makarenko utcai épület felújítása*. A korábbi tervekkel ellentétben *nem a Rajk László Szakkollégium átköltöztetésével biztosítják a munkálatok megkezdéséhez a helyet* — 10 millió forintba került volna a kollégiumi férőhelyek kialakítása, azért ezt a lehetőséget az egyetem vezetése elvetette. Ehelyett *a nyelvi intézet bizonyos óráit fogják a Veres Pálné utcában tartani.*

A szakkollégium elhelyezésének problémája nyomán kérte egyetemünk a minisztériumot, hogy a rekonstrukcióra fordítható pénzből *10 millió forinttal megkezdhesse a Kinizsi utcai új kollégiumi szárny felépítését.* (Ez nem zárja ki, hogy *a maradék 30 milliót a Makarenko utcai munkálatokra fordítsák.*)

A beépítési *tervet a tanács jóváhagyta*, komoly tárgyalások folynak a *Középületépítő Vállalattal*, amely *vállalta a kivitelezést*. Az egyetem vezetése *szeretné az idén elkezdeni és 1990-ben befejezni a munkálatokat*, így körülbelül *1990 végére várható az átadás*. A kollégium mintegy *100 férőhelyes lesz*, a tervek alapján *50-55 millió forintra becsülhető felépítésének költsége*. A rektorátus szeretné úgy előteremteni a hiányzó összeget, hogy egyetemünk majdan egyedül rendelkezhessen az összes férőhely felett.

K. S.

Egyetemi tanácsülés

Míg lent az aulában pergett a dob és harsogott a trombita, jelezve, hogy a XVI. KEN elkezdődött, addig az ET két emelettel feljebb három napirend fölött tanácskozott.

Első témaként

a szaknyelvoktatói kérdést

vitattuk meg. *Bakonyi István*, a Nyelvi Intézet igazgatója hozzászólásában arra mutatott rá, hogy e tervezet 1990-től lép életbe. *Jövőre az elsősöknek angolból és németből indul ilyen irányú oktatás*, s egy-két év tapasztalatát leszűrve úgy gondolja, hogy *lehetőség nyílik más nyelvek felvételére is.* Fontosnak érzi ezt a kérdést, hiszen *az idegen szaknyelvet jól beszélő oktatókra nemcsak a középiskolákban, hanem a felsőoktatási intézményekben is szükség van.* Felmerült egy gondolat, hogy vajon belefér-e az óraszámba ennyi nyelvóra és nem megy-e majd pl. pedagógia, pszichológia tantárgyak rovására? Megnyugtató választ kaptunk, hogy *8-10 órában tanulják az idegen nyelvet* majd a diákok, *maximum 20 fős csoport lesz* és az első két évben három emelt szintű tantárgyat kell felvenni, hiszen itt a nyelv maga is emelt szintnek számít. Ezután *az ET egyhangúan elfogadta a javaslatot és támogatja a minisztériumi felterjesztését.*

Másodikként *„a reformévfolyam" nyelvoktatás-témáját* vitattuk meg. Ez a mostani más koncepció, mint az előző években. Mindenki maga választhatja a nyelvet, miután a felmérő teszteket megírta. (Így például, ha valaki oroszból és németből ír, van esélye, hogy angol csoportban fusson.)

Már jövőre is be akarják vezetni, hogy aki közép- és felsőfokkal jön az egyetemre, annak ez három prémiumpontot jelentsen. *Iván Gábor* (HT) felszólalásában elmondta, hogy szerinte ez a felvételi pontrendszer a szellemi foglalkozásúak gyerekeit részesíti előnyben. Nem egyforma az oktatás szintje sem a budapesti, sem a vidéki középiskolákban. Úgy gondolja, hogy egy év alatt nem lehet egy nyelvet középfokra megtanulni, ezért azt javasolja, hogy ezt

a tervezetet csak az 1991—92-es tanévben

indítsák el.

Zalai Ernő válaszában elmondta, hogy „Mi is osztjuk ezeket az aggályokat", de szükséges a szűrés, hogy a diákoknak legalább az általános iskolai szintű nyelvtudása meglegyen. *Ez szerinte egy alacsony küszöb, mert nem az egyetemnek a feladata az első nyelv megtanítása.* A bekerüléshez kell legalább egy alapfokú nyelvvizsga és csak ezután kötelezhető az egyetem, hogy ezt az alapfokot középre emelje. Igazat ad, hogy e javaslat bevezetéséhez túl rövid az idő, ezért *egyetért Iván Gáborral.* Az előterjesztést — azzal a módosítással, miszerint ha valaki saját költségeire eléri ezt a szintet, az egyetem (Nyelvi Intézet) köteles bevenni a jelentkezőt a csoportba — egyhangúlag elfogadta az ET. Ezek szerint tehát *a nyelvi meghallgatást az 1990—91-es, a prémiumpontrendszert pedig az 1991—92-es tanévtől vezetik be.*

Az elsősök és a matematika tanszék által közösen kidolgozott óraszámjavaslatot egy tartózkodással elfogadtuk.

Következő témaként

az időben választható tantárgyak

kérdéskörét vizsgáltuk meg. *Szuhay Miklós az előterjesztés után arra hívta fel a figyelmet, hogy szükség van-e a marxista—leninista tantárgyak további óraszámának csökkentésére*, hiszen közgazdasági egyetemen vagyunk, amelynek oktatnia kell társadalomtudományt is. Ő úgy érzi, hogy erről csak akkor lehet dönteni, ha már néhány év tapasztalatát összegyűjtötték. *Fáy Árpád* szerint, *nem sok értelme van estiseknek filozófiát tanítani* a mostani tematika alapján. *Zalai Ernő* válaszában kitért arra, hogy *már most van elmozdulás a filozófia-tanszéken*, s az ET-nek kell döntenie a választási szabadságról, hogy a *négy ideológiai tantárgyból melyik három legyen kötelező.* (pg, elm. töri, filo, pol. elm.) A gazdaságtörit kiemelve mint kötelezőt, az előterjesztés második változatát szavazta meg az ET, amelyben a HT „nyomására" a legtöbb választási szabadság fogalmazódik meg.

A második napirendi pontot, *az egyetemi költségvetést később halasztottuk.*

Szabó Zoli hozzászólásában régi ígéret után érdeklődött. Ugyanis a számtech. tanszék tavaly azt jelezte, hogy ez az utolsó év, amelyben S-fortrant tanítanak, de a mostani tanszéktől érkező javaslat megint nem tartalmaz semmi változást. Szerinte két alternatíváról szólt a megegyezés (S-fortran és valami más) és úgy érzi, hogy *a tanszék így meg akarja kerülni az ET-t.* Zalai Ernő tájékoztatta az ülésezőket, hogy *az első évf. hallgatói és a számtech. tanszék leült megtárgyalni a problémákat és sor kerül majd egy közös koncepció kidolgozására.* Ezért kérte, hogy most *ne döntsünk, „térjünk vissza később e kérdésre".*

Megjegyezte a rektor, „azok közé tartozom, akik

sohasem voltak boldogok az S-fortrantól",

de *a tanszék erősen ellenáll, így majd nagy vitára kell számítani.* Egy kéréssel fordult a HT a számítástechnikusokhoz, hogy *szeretnék, ha jövőre indítanának fakultatív órákat, ahol azok akik számtech. „előképzettséggel" nem rendelkeznek, hamarabb felzárkózhassanak a többiekhez. Az ígéretet ismételten megkaptuk . . .*

A 3. napirendi pont *az SZMSZ módosítása* volt. Kupcsik József előterjesztése után, *Kerekes Sándor* felhívta a figyelmet arra, hogy *az oktatási tanács mesterségesen lett létrehozva*, szerinte úgy kellene összeállnia, hogy *az aktuális problémákat az odaillő emberek tárgyalják meg*, ne pedig „beválasztottak", hanem azok akik értenek hozzá . . . (OT az első évf. és másod évf. gondjaival foglalkozik). Nagy vita után arról született *döntés, hogy 7 főt delegáljanak a tanszékek saját kollektíváikból. A 18 főből ezenkívül 9 diák lesz* (3 elsős, 4 másodéves, 1 estis, 1 HT-tag).

Ezután az ET egyhangúlag elfogadta a szabályzatot.

Humanisztikus nézőpont a politológia szekcióban

Az idén második alkalommal rendezték meg a politológia szekciót. Ez a tudományág sajnos még nem azonos rangú az egyetemi tantárgyak többségével, oktatását is csak ebben az évben kezdték el. Feltehetőleg ez is okozta, hogy a felolvasott dolgozatok rendkívül vegyes témákban születtek. A szociológiától a filozófiáig, a történelemtől a szűkebb tudományig szinte „minden" képviseltette magát.

Fokozott érdeklődés mutatkozik az 1945—48. közötti koalíciós időszak eseményei iránt. '47. január 1-jén a magyar hatóságok a Magyar Köztársaság ellen tervezett összeesküvést lepleztek le. A szálak a Magyar Közösség elnevezésű — ma így mondanánk — asztaltársasághoz vezettek. Avas Zita dolgozata a ma egyértelműen koncepciósnak tekintett pert abból a szempontból közelíti meg, hogy a kommunista párt milyen módszerek alkalmazásával (BM-befolyás, szovjet segítség, sajtóhadjárat stb.) használta fel a politikai céljaira a Magyar Közösség ügyét.

Miért volt a koalíció időszakában mindvégig másodhegedűs szerepre kárhoztatva az MSZDP? Miért nem tudott a párt idejekorán szélesebb társadalmi rétegek pártjává válni, sikeres népfrontpolitikát kezdeményezni? A választ Csite András és Rátfai Attila, az MSZDP két világháború közti történetének elemzésével, az eseményeken keresztül a párt innovációs, asszimilációs és integrációs törekvéseinek bemutatásával adta meg. Szerintük a Horthy-Magyarországon a párt igyekezett minden kínálkozó politikai lehetőséget kihasználni, de a társadalmi környezet nem tette lehetővé a mindinkább jobbra tolódó politikai életbe való integrálódást. Emellett arról sem szabad elfeledkeznünk, hogy a pártnak egyfajta politikai érdekvédelmet is el kellett látnia, ami szintén cselekvési szabadságát korlátozta.

Szintén gyakorlati problémákkal, az egyetem ifjúsági közéletének elmúlt 10 évével foglalkozott Lenger Csaba. Főleg tapasztalati tényekre hivatkozva mutatta be az egyetemen lezajlott politikai, érdekvédelmi, öntevékeny, szakmai, tudományos, közművelődési folyamatokat. A dolgozat a dokumentumelemzés módszerét használva, főleg eseménytörténeti szemszögből rendkívül hasznos áttekintést nyújt a témával érdemben foglalkozni kívánók számára.

Elméleti jellegű munka Barsi Éva dolgozata, amely a funkcionalizmus megalapítójának, Talcot Parsonsnak korai munkáiból kibontható cselekvéselméleti modelljeinek fejlődését, gazdagodását elemzi. Bár mind a zsűri, mind a szerző megítélése szerint a dolgozatnak inkább a filozófiai szekcióban lett volna a helye, a frappáns előadás végén a szerző rámutatott a cselekvéselméleti modellek makroszintű továbbfejlesztésére, illetve annak a politikaelméletben is használható megállapításaira.

Szintén angolszász irodalmat dolgozott fel Balázs Zoltán és Gelencsér Zsolt dolgozata, amely a hazai politikai irodalomban csak érintőlegesen tárgyalt hatalomelméleti kérdésekkel foglalkozik. A szerzők az ötvenes-hatvanas évek vitáiból kiindulva követnek végig két hatalomelméleti vonulatot, majd bemutatják a két irányzat összeegyeztetésének elméleti kísérleteit is.

A legnagyobb vitát kiváltó frás Fehér Árpád és Fábián Katalin dolgozata volt, amely a mai magyar politikai helyzettel foglalkozik. Bemutatja a sztálini struktúrák lényegét és továbbélését, majd a megatrendek közül kiemeli azokat amelyek véleményük szerint alkalmazhatók komparatív vizsgálódásokra, összeveti azokat a magyar politikai élet perspektíváival. Mindezt a humanisztikus névvel fémjelzett elméleti-gondolati paradigmakísérlet fogja, ötvözi egységbe. A zsűri elnöke, Széll János szokatlanul hosszan és szenvedélyesen fejtette ki álláspontját a dolgozattal kapcsolatban. Túl azon, hogy a munka elemzési módszere egyszerre több tudományág megközelítéseit alkalmazza, de nem téve köztük különbséget, tudományos szempontból kifogásolható, hogy a magyar politikai élet jövőjét egy olyan modellben lássuk, amely még a legfejlettebb nyugati társadalmakban is többnyire csak álom. Mindez persze nem von le semmit a dolgozat lendületes, egységes koncepciójának értékéből.

b.—g.

Kertész Katalin
1947—1989

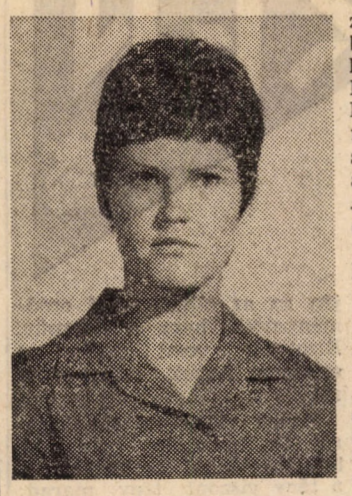

Hát mégis. Mégis bekövetkezett az, amitől rettegtünk, aminek az elkerülhetőségében — mint lehetséges csodában — bíztunk. Reméltük, hogy az akaraterő, az élniakarás legyőzi a kórt. Nem ez történt. Kertész Katalin meghalt, megadta magát a szörnyű betegségnek. Esélyeit higgadtan felmérte, és harcolt az életért, amíg csak bírt. Harcolt, hisz az élete nem csak az övé volt: azoké volt, akik szerették és támaszkodtak rá, akiknek olyan nagy szükségük volt rá: a családjáé, a fiaié. És a miénk is, akik mint munkatársai tapasztalhattuk kiegyensúlyozottságát, határozottságát, mozgékonyságát.

Csaknem húsz évig — szinte pályája kezdetétől — volt az egyetem munkatársa, tolmácsolt, fordított, szakszervezeti feladatokat látott el. Egyetemi tanulmányainak befejeztével az orosz tanszék oktatója lett. Az oktatás és a család mellett mindig volt ideje arra, hogy kirándulásokat, sportrendezvényeket szervezzen, kivegye a részét mindenből, amit közösségi életnek hívnak. Szerény volt, mégis lelkévé tudott válni az általa kezdeményezett ügynek. Dinamikus egyéniség volt, de sosem erőszakolta másokra az akaratát. Férfiasan szívós volt a ránehezedő gondok megoldásában, de mindig nőies, friss. Tartózkodó volt, mégis közvetlen. Csaknem mindenkit ismert és őt is sokan ismerték. S nagyon sokan szerették.

Igyekezett megosztani erejét munka és család, anyaság és közösségi élet között, egyensúlyba hozni a fizikai és szellemi erőpróbákat. S ez mindig sikerült is. Boldog embernek vallotta magát, mert igyekezett kipróbálni mindent, amit érdemes kipróbálni, és mert meg tudott felelni azoknak a várakozásoknak, amelyek elé az élet állította.

Nem akarta a betegséget legyőzöttként elfogadni. Sok feladat állt előtte, mint minden ember előtt, aki felelősséget érez az övéi és tágabb környezete iránt. S ahogyan erői gyengültek, s ő kénytelen volt tudomásul venni, hogy újabb és újabb területeket kell feladnia, már csak egy célja volt: a család melegét fenntartani, amíg futja az erejéből.

Fájdalmasan rövid ideig futotta. És miközben állapota egyre romlott, nyugalma, mosolya, higgadt szavai reményt keltettek: lehetetlen, hogy legyőzze a betegség. Lehetetlen, elfogadhatatlan, kegyetlen, igazságtalan.

Kertész Katalin elment dolgavégezetlenül, 42 éves volt. Búcsúzunk tőle.

Nyelvi Intézet

Magyar elemzések és egy új közgazdaságtan alapvonalai

A TDK gazdaságpolitikai szekciójában idén is igen sokféle dolgozat került a Mandel Miklós vezette zsűri elé. Elsőként *Almacht Katalin* (V. évf. kg.), *Kelemen Gabriella* (IV. kg.), *Kósa Lajos* (V. tg), *Szabó Ferenc* (IV. pü), és *Vas Erzsébet* (IV. pü). Siker a sikertelenségben című munkája szerepelt, amelyben egy nagyobb kutatás részeredményeit foglalták össze. Sikeresnek tartott magyar nagyvállalatok viselkedését vizsgálták meg az elfogadott tipikusan magyar sikerkritériumok alapján. A gondos érvanyaggal, adatokkal, elemzésekkel alátámasztott előadás következtetései aligha keltettek meglepetést, így az sem, hogy a „sikervállalatok" akár a piaci eredményesség háttérbe szorulása árán is a felső elvárások teljesítésére törekednek, s ez meg is hozza gyümölcsét — már ami az elismertséget illeti. Ezek után nem csoda, ha a szerzők óva intenek attól, hogy a piaci irányba tervezett kibontakozás ezekre a nagyvállalatokra építve valósuljon meg.

Andor László (IV. pü.) Az áttörés struktúrája címmel logikai elméleti, irodalomelemző munkában foglalkozott a sztalini modell reformálását célzó törekvésekkel. A *Bartók István* (IV. ip.) — *Krajnyák Kornélia* (IV. tg.) — *Gelei Andrea* (IV. kg) — *Váradi Zoltán* (IV. kg) szerzőcsoport Magyarország gazdasági ciklusait elemezte az 1960—86 közötti 26 évre vonatkozóan.

Hamecz István (III. tg.) Egyéni szabadság és a monopóliumok címmel egy olyan új, kívánatos irányba tapogatózott, ami a hatékonysági szempontok mellé visszahozza az embert a közgazdaságtudományba. A gazdaság csak annyiban hasznos, amennyiben más emberi célok elérését segíti elő, s így a felfogás szerint a közgazdaságtannak túl kell lépnie az embert eltakaró egyszerű optimalizáción. Jól illusztrálja ezt az új felfogást egy 1988-as amerikai püspöki kari körlevél, amely szerint az ember nemcsak gazdasági alany, hanem erkölcsi lény is, nemcsak kiszolgáltatottja, hanem irányítója is a gazdaságnak, s mindezek alapján létezhet olyan gazdaság is, aminek nem a hatékonyság a fő célja, s amely figyelembe veszi, hogy a gazdasági döntéseknek erkölcsi vonatkozásai is vannak, s amely szerint a gazdasági döntéseknek az emberi életet, a szabadságot, a méltóságot kell szolgálniuk. Hamecz István a jóléti állam, az egyéni szabadság és a monopóliumok összefüggéseit tárgyalta ezután Assar Lindbeck svéd közgazdász gondolataira reflektálva. Mi itt most általános társadalmi reform előtt állunk, s ez nagy lehetőséget ad arra, hogy az átrendezésnél, a tulajdonviszonyok átalakításánál ne csak hatékonysági szempontok alapján döntsünk — mondta Hamecz István. Hogy az eddigi egysíkúság helyett ne egy másik egysíkúság, egy régebbi egydimenziós ember helyett, ne egy — a hatékonyság béklyójába kényszerített — új egydimenziós ember legyen az eredmény. A jóléti állam adottnak tételezi az emberi szabadságot, ezért nem veszi be ezt az optimalizálás szempontjai közé, ám ez nyilvánvalóan tévedés. Nálunk nem evidencia a szabadság meglétének tételezése, ezért belátható, hogy az optimalizálás argumentációjában ennek szerepelnie kell, s most jó alkalom is van ennek beépítésére.

Benedek Zoltán (III. ip.) A bérmeghatározás rendszere és esélyei Magyarországon címmel fejtette ki gondolatait arról, hogyan, miért áll holtvágányon ez a téma, milyen alkumechanizmusok, intézmények hiányoznak egy valódi bérreformhoz.

A szekcióülés lapzártakor még tart.

M.

Keleten a helyzet változatlan
(avagy lesz-e Ceausescu egyetemünk díszpolgára?)

A *Közgazdász* 6. számában olvastuk *„A diszkrimináció nem megoldás"* című cikket, mely arról tájékoztatott minket, hogy *Miskolcon* a városrendezés kapcsán a cigány lakosságot egy városon kívüli „gettóba" kívánják telepíteni. Ez a cigányság körében nagy felháborodást váltott ki és a *Wallenberg* társaság (a nemzeti kisebbségek érdekvédelmével foglalkozó csoport) is felkarolta az ügyet. Ennek kapcsán egy szociológus felmérést végzett a miskolci párttagság körében — ugyanis közülük kerültek ki a gettóterv megalkotói. A felmérés eredménye: a megkérdezettek 4 százaléka a cigányság kiirtásában, további 6 százaléka a kényszersterilizálásukban látta a kérdés végleges megoldását. Ez számunkra a barbarizmus csimborasszójának tűnt, de amikor közgázos ismerőseinkkel megosztottuk eme véleményünket, megdöbbentő tapasztalatokra tettünk szert. Ez indított minket arra, hogy egyetemünk polgársága körében egy hasonló felmérést végezzünk.

Eredményeink azt mutatják, hogy a Közgazdasági Egyetem hallgatói megfelelő mintakörnyezet annak bizonyítására, hogy a fentihez hasonló tervek reális alternatívaként merülhetnek fel ma Magyarországon. Ugyanis itt még a miskolci párttagoknál is nagyobb arányban lennének támogatói a cigányság kiirtásának és kényszersterilizálásának. Ugyanezek a hallgatók egyhangúlag visszautasították *Ceausescu* falurombolási tervét, és nemzetiségi politikáját, pedig a kérdéshez való hozzáállásuk alapján akár ELVtársak is lehetnének. Nem kutattuk és nem is tartjuk fontosnak, hogy ezek a vélemények milyen tőről fakadnak. Viszont azt lényegesnek véljük megemlíteni, hogy többek között közülük kerül ki a jövő értelmisége, nem egy kulcsfontosságú pozícióba kerülhet, ahol puszta magatartásukkal és véleményeikkel is hatással lesznek a tágabb környezetükre. Ebben a legelszomorítóbb, hogy az ilyen viszonyulás és az ahhoz hasonló vélemények sokáig biztosítani fogják, hogy keleten a helyzet változatlan maradjon.

Korein László
Békés Zoltán

TDK – szociológiai szekció

A diákok tudományos konferenciájának szociológiai ülését *Andorka Rudolf*, a tanszék vezetője nyitotta meg. Bevezetőjében néhány hasznos tanácsot adott a nyilvános szerepléshez még nemigen szokott, lámpalázas előadóknak: Gyerekek! Mindenkire 20 percet szánunk. Ez azt jelenti, hogy beszéd közben diszkréten oda kell pillantani néha az órára. Igyekezzetek csak a lényeget elmondani. Fontos, hogy megtanuljatok előadni. És talán még ennél is fontosabb, hogy jó kérdéseket tudjatok feltenni. Sajnos a magyar egyetemeken nem tanítanak meg sem előadni, sem kérdezni. Pedig a tudományos világban is úgy lehet feltűnni, ha az ember előadás után okosan kérdez. Még egy hasznos tanács. Jó kinézni, ki az, aki figyel, akihez beszélni fogsz. Bevált módszer, hogy az ember a legcsinosabb hölgyet választja ki...

★

Az ülés után arról kérdeztem Andorka tanár urat, milyennek találta a felolvasott dolgozatokat; egyáltalán milyen volt a színvonal.

— Én úgy érzem, a TDK-konferencia az egyetemi oktatás legszebb része. Itt látja meg az ember, mi sül ki a munkájából; megtanult-e a hallgató önállóan gondolkodni, önálló munkát végezni. Az itt elhangzó dolgozatok beleilleszkednek-e valamelyik tanszéki kutatásba. Arra próbáljuk ösztönözni a hallgatókat, hogy olyan témákat válasszanak, amellyel a mai magyar valóság összefüggéseit vizsgálják. Az ember egy csomó ötletet kap ezekből a dolgozatokból. Hadd mondjam el a leghíresebb példákat, a csincsillatenyésztést, amelyet mindig el szoktam mesélni az új hallgatóimnak. Két lány a tavalyi diplomamunkájában egy csepeli üzemet vizsgált; arra voltak kíváncsiak, ki foglalkozik az üzem dolgozói közül háztáji gazdálkodással a munkaidőn túl. Azt a meglepő eredményt kapták, hogy szinte mindenki. A háztáji gazdálkodók sorát egy elektrotechnikus vezette, aki 100 csincsillából álló háztáji gazdálkodást folytatott. Ezt most csak azért mesélem el, mert idáig még nem találtam ennél jobb példát a második gazdaság térhódításának igazolására.

A mai dolgozatok közül valószínűleg az első díjat a falukutatással foglalkozó dolgozat kapja. Régi szokás a tanszéken, hogy a hajdani harmincas évekbeli falusi vizsgálat hagyományait folytatjuk. Évente születik általában egy-egy dolgozat egy faluról. Ebbe a sorba tartozik bele a Fertő Imre—Lénárt Zsolt—Winkler Tamás szerzőkollektíva által készített tanulmány. Ez a három fiú azt vizsgálta meg, hogy egy viszonylag kedvező adottságú faluban, amint amilyen Kajárpéc, milyen tényezők játszanak szerepet abban, hogy a háztáji gazdálkodás nem vezetett a gazdaság fejlődéséhez. (Kajárpéc, amely kb. 20 km-re van Győrtől, tulajdonképpen két falu, Kajár és Kispéc közössége.) Arra a következtetésre jutottak, hogy ennek a következő okai vannak: egyrészt a faluban hiányzik a vállalkozói jellegű háztáji gazdálkodás, másrészt Győr elszívja az embereket a faluból. Végül pedig a falu vezetősége nem pártfogolja a vállalkozókat; helyben csak egy monopol tsz működik, tehát ki van zárva a verseny lehetősége.

Még egy ilyen témájú dolgozat született „Egy házasság története" címmel. A szerző, Bánsági György arra volt kíváncsi, hogy egy község számára (jelen esetben Mahora), amelyet nemrég Magyarnándorhoz csatoltak — csak zárójelben jegyzem meg, azóta újra különválasztották a két falut — milyen hátrányt jelent az, ha egy nagyobb falu közigazgatási körzetébe kerül. A tanulmány végén egy megjegyzés: Nemcsak a szomszédunkban akarják(ták) felszámolni a kisközösségeket...

A másik három dolgozatot is tematikailag össze lehet kapcsolni. Mindhárom az etnikum és a vallás összefüggéseivel foglalkozik.

Egy volt tanszéki munkatársunk, Karádi Viktor — aki jelenleg Párizsban dolgozik — már két évtizede folytat vizsgálatokat a modern magyar értelmiség történelmi kialakulására vonatkozóan. Ehhez népszámlálási eredményeket, illetve középiskolai és egyetemi irattári adatokat használ fel. Ezeket az adatokat aztán összekapcsolja az egyének vallására, apja foglalkozására, illetve nemzetiségére vonatkozó adatokkal. Az ő tágan vett kutatása keretében készült két dolgozat. Az egyik szerzője Stefkovics Valéria, aki a békéscsabai evangélikus szlovák nemzetiségű gimnázium I. világháború előtti adatait dolgozta fel. Megnézte, hogy a gimnáziumban folyó oktatás mennyiben függött össze azzal, hogy a békéscsabai szlovákság megtanult magyarul, ugyanakkor fennmaradt saját kultúrája is.

A másik szerzője Mikola Ágnes. Ő a nyíregyházi evangélikus gimnáziumot vizsgálta.

Mindkét dolgozat külön érdekessége az a következtetés, hogy felekezetenként lényeges különbségek voltak (főleg Nyíregyházán) a tanulmányi eredményekben. Az adatokból kiderült, hogy a nyíregyházi zsidók és evangélikusok voltak azok, akik nagyon igyekeztek tanulni, ellenben a dzsentrik egyáltalán nem törték magukat, hogy jó eredményeket érjenek el.

Az a tanulmány, amelyet Reizer Edit és Szajkó László készített, a II. világháború utáni sváb kitelepítéssel kapcsolatos sajtót vizsgálja tartalomelemzés útján. Itt maga a módszer nagyon érdekes. Négy párt lapját (a Kisgazdapárt, szoc. dem párt, néppárt és parasztpárt), illetve azoknak a sváb kitelepítéssel kapcsolatos cikkeit hasonlították össze és elemezték. Arra az eredményre jutottak, hogy a kisgazdapárt és a szoc. dem. párt volt az, amelyik visszafogottabb véleményt képviselt a kitelepítéssel kapcsolatban: e két párt ellene volt a kollektív felelősségre vonásnak. A parasztpárton belül ellenben jelentős véleményeltérések voltak e kérdés megítélését illetően.

A dolgozat kitér a németség, svábság történetére, letelepedésükre, illetve arra, hogy mi történt velük a II. világháború alatt, milyen előzményei voltak a kitelepítésnek.

Végezetül, ha most egy mérleget kell készítenem, azt mondhatom, hogy ismét nagyon színvonalas munkák születtek.

Durst Judit

Szűrös Mátyás a Rajkban

Az oktatás színvonala is emelkedjen

Az eddigi legkeményebb kritika érte az egyetemi képzéskorszerűsítési programot az instruktori szakbizottságnak a rektorhoz címzett levelében.

A levélben lényegében a következők fogalmazódnak meg:

A reform alapcélja az oktatás világszínvonalra emelése volt. Ezzel szemben egy sajátos „tanul-töröl" mechanizmus alakult ki, negyedévenkénti rohamtanulásokra kényszerült az első évfolyam és nem folyamatos magas szintű munkára. Ez teljesent szétverte az egyetemen kívüli szakmai-kulturális tevékenységet is.

Az instruktorok szerint az évfolyam nagyobb „öntudatra ébredése" nem valósítható meg deklarációkkal, levelekkel. Ehhez mindenekelőtt színvonalasabb oktatói munka szükséges. Az évfolyam hallgatói szerintük értelmes emberek, és szeretnek tanulni értelmes dolgokat. Ezért az „öntudatra ébredés" előfeltétele, hogy az oktatók öntudatra ébredjenek, és ugyanolyan igényesek legyenek magukkal szemben.

A levélben kifejtik, hogy a reform alapvető céljának a hallgatók választási szabadságának növelését tartják, de ezt meg is kell teremteni, és nem csak a formális demokráciát erősíteni. Megengedhetetlennek tartják, hogy az évfolyam önkormányzati testületét megkerülik lényeges kérdésekben (tananyagértékelés) vagy felhasználják az évfolyammal szemben (nyelvi jegy és átlagértékelés). Úgy vélik, hogy az egyetem vezetésének legfontosabb feladata az lenne, hogy az EV-t támogassa, és segítse az évfolyammal való kapcsolat tartását. Másrészt — teszik hozzá — az információáramlást hatékonyabban kell megszerveznie, biztosítani kell, hogy minden érintett fél pontos információ birtokába jusson, mégpedig időben. E két feltétel megteremtése adhat csak tartalmat a hallgatók nagyobb szabadságának.

A reform az egész egyetem ügye — vélik a diákok —. Ezért tiltakoznak az ellen, hogy a reformot egy szűk csoport viszi végig és az ellen, ha a reformot szembe akarják állítani a korábbi rendszerrel. Ez már csak azért sem valós szembeállítás, mert a tanárok, feltételek nem változtak meg egy csapásra.

Végül is megállapítják: A reform alapelvei eddig csak formálisan valósultak meg, a követelmények csak formálisan magasabbak, és a reform nem az évfolyam érdekében folyik. Úgy vélik, a helyzet paradoxona, hogy mindez összekapcsolódik a tananyag korszerűsödésével néhány esetben. De ez egy centralizált struktúrában történik, ezért nem jelentett igazi áttörést.

Az egyetem vezetése, illetve a diákság képviselői április 18-án kerekasztal-beszélgetés formájában tekintették át az instruktorok — más diákok, diákképviselők véleményével is rokon — felvetéseit.

Trautman László (III. pénzügy) az instruktorok képviseletében abban foglalta össze kifogásait, hogy

a reform első háromnegyed éve nem szolgálta az értelmiségképzést, mivel lehetetlenné tette az elsősök számára a közéleti, szakkollégiumi tevékenységet,

ám ugyanakkor az oktatás színvonala messze elmaradt a megnövekedett követelményektől. Ezt tetézi egy mármár elviselhetetlen pszichikai teher, amelyet az elsősök kénytelenek elszenvedni, például egyes oktatók komoly vagy poénnak szánt, de mindenképpen félreérthető kijelentései miatt. Olyanokról van szó, mint például az, hogy a diákok 40 százaléka főiskolai ágra kerül.

E stressz fedezete

az oktatói teljesítményben egyszerűen nincs meg.

Banyár Iászló (I. éves, az évfolyam vezetőség tagja) az ÉV nevében megerősítette ezeket a megállapításokat.

Igazán új, a tudományok fejlődésének megfelelő tananyag még nem született, csak a számonkérés változott — de ez még nem jelent reformot.

Kitért az egyes tárgyak tananyagaira. Ezek közt a pg-vel kapcsolatban például megjegyezte, hogy bár jó kezdeményezés egy új, korszerű tananyag összeállítása, de ez nem mentheti a dolog összecsapott voltát — amit a bőséges hibajegyzék mutat —, és hogy az írók nem mérték fel, mekkora anyag fér bele az egyetem első évének egy-egy félévébe. A gazdaságföldrajzzal, -történelemmel kapcsolatban a tananyagok változatlanságát kifogásolta, a számítástechnika oktatását bírálva pedig olyan programnyelv tanításának szükségessége mellett érvelt, amelyet — szemben a ma oktatott ún. strukturált fortrannal — életük során még használhatnak a hallgatók. Az elsősök problémáit abban a kérdésben foglalta össze, miszerint ők már tudják, hogy mit vár tőlük az egyetem, de vajon mit ad?

Csáki Csaba rektor fontos jelzőnek, segítségnek értékelte a levelet az egyetemvezetés szempontjából. Egyetértett a felvetéseknek azon részével, amelyek a tananyagok megújítását, az oktatókkal szembeni szakmai követelmények emelését sürgetik, jelzik, hogy a

tanszékeket nem egyformán érinti a változás,

illetve, hogy az új szabályozás még pontos beállításra szorul. Türelmet kért e lassúbb, nehezebb változásokhoz.

Úgy vélte viszont, hogy az értelmiségképzés szempontjából egyelőre nem lehet megítélni az új oktatási rendszert, hiszen

az igazán nagy választhatóság, így például az ELTE-re való áthallgatás lehetősége a felsőbb évfolyamokon válik lehetővé. A reform céljának az egyetem közelebb vitelét jelölte meg a fejlett világ felsőoktatásának színvonalához. Ez jelenti a szervezet korszerűsítését

(a kétszínűséget, a szakosodás felbontását, a választhatóság kiterjesztését); és jelenti a tartalom megújulását. Ez utóbbi a közeljövő kulcsfeladata.

A mikroökonómiával kapcsolatban hangsúlyozta, hogy az áttörést jelent a magyar felsőoktatásban, ami magyarázhatja a könyv didaktikai stb. fogyatékosságait. Ezeket a hallgatók segítségével korrigálni kell. A számítástechnika ügyében határozott fellépést ígért a tananyag megváltozásáért, illetve — ez a rektor személyes álláspontja — a differenciált képzésért, (mivel nagy a különbség a diákok számítástechnikai előképzettségében).

A reformot akaró oktatók kezdeményzésüket a hallgatók támogatásával indították útjára az egyetem konzervatív oktatóinak ellenállásával szemben. Ha ez a támogatás elvész, talán a reform is süllyesztőbe kerül. A rektor ezért a párbeszéd felvételét, a kompromisszumok megtalálását szorgalmazta.

Kupcsik József rektorhelyettes a reform nem megfelelő előkészítésének, kapkodó bevezetésének felvetésére reagálva elmondta, hogy 6-7 év alatt, különböző bizottságokban mintegy 200 oktató részvételével alakult ki a reform végleges koncepciója.

A bevezetés kézivezérléses módját kényszer szülte: még nem alakult ki az új egyetemi szervezet, amelyben külön dékánja lesz az első két évfolyamnak.

Ez a vezető a más feladatokkal is terhelt rektorhelyettessel szemben minden figyelmét e két korosztály gondjainak szentelheti.

Hrubos Ildikó, az első évfolyam dékánhelyettese elmondta, hogy rendszeres az együttműködés a dekanátus és az elsős ÉV között. Ennek köszönhetően sok problémát megoldottak már menet közben. Ugyanakkor nem érti, hogy

pletykák és rémhírek

(például arról, hogy pg-ból 40 százalékos lesz a bukás) hogyan gyakorolhatnak ilyen erős befolyást felnőtt emberekre.

Lenger Csaba ifjúságpolitikai előadó azokról a körülményekről beszélt, amelyek rombolják a hallgatóknak a reform melletti, támogató attitüdjét. Így elsősorban arról, hogy nem követte tartalmi megújulás a követelményrendszer változását. Nem hatott jól a hallgatói képviselőkre az oktatók ellenállása (például a szakszervezet fellépése) az oktatói követelmény rendszer, illetve a hallgatói véleményezések ügyében. Azt az érzést keltette bennük, hogy az oktatók a saját magukkal szembeni követelmények növekedését nem akarják, miközben a hallgatói követelmények emelkedését igen. A reform nyomán kialakuló irtózatosan bonyolult követelményrendszer, a feltételek érthetetlensége is törést okozott a hallgatók reformmal kapcsolatos beállítódásában, és nem javították közérzetüket a reform menedzselőinek egyes megnyilvánulásai Az például, hogy az egyetemi tanács sokszor a meghozott döntések tudomásulvételének szervévé vált, hogy Zalai Ernő rektorhelyettes csak a jeleseket hívta meg az első félév tapasztalatainak megbeszélésére, s így kvázi az ő véleményükkel vélte reprezentálhatónak az évfolyam véleményét. Ugyancsak

rossz szájízt keltettek

bizonyos, a diákoknak küldött levelei. Minden jó szándék ellenére ezek nem tettek jó benyomást a diákokra.

Csáki Csaba egyetértett azzal, hogy

az oktatógárda hozzáállása a változásokhoz nagyon egyenetlen. Van egy rétegük, amelyet nem lehet ösztönözni. Nem segíti a tananyagfejlesztést, hogy a részben e célból Soros-ösztöndíjban részesültek jó része csak a nyáron érkezik haza,

hogy másik részük még el sem utazott. Egy frusztrált értelmiséggel kell a reformot végrehajtani.

Kupcsik József a kölcsönös megértés szükségességét hangsúlyozta. Ha a reform menedzsment bizonyos lépései esetleg nem a kívánt hatást érik el, ennek oka nem valamiféle sértő szándékban keresendő. Ez is a párbeszéd élénkítése mellett szól.

Bajnai Gordon (III. nemzetközi) a HT nevében arra az új kihívásra hívta fel a figyelmet, amellyel a hallgatói képviseletnek a közeljövőben szembe kell néznie. A reform koncepciójának keresztülvitele az ellenálló egyetemi erők és struktúrák hálóján egyértelműen a reformot kezdeményezők mellé állította a hallgatókat. Most, a reform bevezetésével, a részletkérdésekben — a reform gyermekbetegségeinek kiküszöbölésében, a megnövekedett követelmények mellé a teljesítésükhöz szükséges feltételek biztosításának követelésében —

felbomolhat ez a szövetség.

A reformvezetés azt mondja: meghozza a kellő személyi döntéseket, csak

türelmet kér, amíg a változásra képtelen oktatók nyugdíjba mennek, amíg mások egyéb teendőik mellett megírják a tankönyveket stb. Ugyanakkor a hallgatókkal szemben nincs türelem,

ők máris vessék alá magukat az új rendszer követelményeinek a majdan megváltozó tartalom ígéretével a zsebükben?

Andor László (IV. pénzügy) instruktor ehhez kapcsolódott, amikor Zalai Ernőt idézte: Most a lényeg az új követelmények, mechanizmusok meggyökeresztetése, a feltételek csak ezek után, az új érdekeltség ösztönzésére teremtődhetnek meg. Ezzel egyet lehetne érteni — mondta — csak az a gond, hogy a központ nem láthatja az „alullévők", a diákok szemével a dolog reális működését. Azt például, hogy milyen nagy különbségek vannak a tanárok között: egyiknél néhány pontot ér a kétségbeesett erőfeszítés, míg a másiknál lazán elérhető a maximum. Aki 18 évesen idejön, tudja, hogy kísérleti nyúl egy számára átláthatatlanul bonyolult rendszerben. Ez szükségképpen szül egyfajta

szükségállapotot, egy túlélési program

kialakítását legtöbbjük viselkedésében. Mechanikusan alárendelik magukat az egyetemi ágra való kerülésért teljesítendő átlag elérésének, miközben nem ismerik meg mindazokat a plusz szakmai, közéleti lehetőségeket, amelyek az egyetem nyújt.

Foltányi Árpád (III. ipar), a közművelődési bizottság elnöke a konzervatív erők elleni összefogással kapcsolatban megjegyezte, hogy az egyetem vezetésének ez irányú törekvése csak akkor lehet hiteles,

ha a személycserék garantálják

a színvonalemelkedést. Például a filozófia tanszék élére csak marxista jelölteket találtak, ami nem jelent biztosítékot a tudományág minden irányzatának a jelenlétére az egyetemen. (A rektor nem zárkózott el bárkinek a filozófiaoktatásba, a tanszékvezetésbe való bevonásától, feltéve, hogy az illető rendelkezik a megfelelő tudományos fokozattal és nem ortodox marxista.)

Foltányi Árpád

fontosnak tartaná az elsősök terhelésében állandóan visszatérő periódusok kimutatását, a terhelés egyenetlenné válását,

mert ez az a körülmény, amely — a fizikai egzisztencia fenntartásáért vállalt állandó különmunkákkal egyetemben — lehetetlenné teszi az elsősök bekapcsolódását a diákközösségek tevékenységébe.

Csáki Csaba végezetül úgy vélte, megtalálható az összhang és kompromisszum az instruktorok felvetései és az egyetemvezetés szándékai között: A reform alaptörekvéseinek támogatásában megvan az összhang; bevezetése jó irányban történt elmozdulás volt; azonban nem minden része kapott megfelelő, egyenlő hangsúlyt. A közeljövőnek az oktatás, a tartalom megújulását kell hoznia

Ennek tükrében a következő ígéreteket tette a rektor:

Tovább finomítják a követelményrendszert. Megszüntetik a felesleges mennyiségi terhelést, egyszerűsítik, kiszámíthatóvá teszik a követelményformákat. A tartalom változása elmaradásával összhangban enyhítik a követelményeket — de ez nem jelenthet drasztikus visszalépést.

A tananyagfejlesztés elsőrendű szerepet kap; az új tananyagokat folyamatosan, a diákok bevonásával fogják értékelni.

Az egyetem vezetése következetesen folytatja erőfeszítéseit a reform személyi feltételeinek megteremtésére.

És végül, mindezek biztosítékaként a rektorátus felújítja a diákképviselőkkel való közvetlen párbeszédet, amely jól működött a reformkoncepció elfogadtatásának időszakában. (A rektor egyébként személyes hibájának tartja, hogy egyéb elfoglaltságai miatt elhanyagolta munkájának ezt a részét.)

K. S.

Új elnököt választott az Egyetemi Diákjóléti Bizottság

Megtartott ülésén az EDJB április 12-én először az egyetemi szabályzat aktualizálásával foglalkozott: felemeltük a rendkívüli segélyek felső határát (4000 Ft-ra), valamint arról határoztunk, hogy a jövőben nem kaphat kiemelt ösztöndíjat az, akinek halasztott vizsgája van. Egységesíteni fogjuk a kiemelt ösztöndíjak elbírálásának szempontjait.

Ismét felhívjuk a figyelmet arra, hogy az albérleti segély folyósításának (egyik) feltétele az elutasított kollégiumi fellebbezés. (A másik feltétel: az alacsony egy főre jutó jövedelem. A pontos határt szeptemberben állapítjuk meg.)

Az ülés végén Gáspár Tamás, az EDJB eddigi elnöke tisztéről lemondott. Helyére *Gräffné Vajda Andrea* III. évfolyam külgazdaság szakos hallgatót választottuk meg.

EDJB

Első az első(sö)k között

Az első évfolyamon tizenhárman fejezték be jeles eredménnyel az őszi szemesztert. Közülük is a legjobb *Lovro Adrienn* lett, 4,73-as átlaggal.

— *Elmesélnéd, mi a siker titka?*

— Semmi ördöngösség nincs benne. Egyszerűen csak jól sikerült beosztanom az időmet, azt, hogy mit mikor tanuljak. És amit megtanultam, annak meglett az eredménye. A jó „bizonyítványhoz" persze szerencse is kellett. Végül is minden vizsga valahol egy „lutri". Arra viszont egyáltalán nem is számítottam, hogy ilyen átlaggal én leszek a legjobb az évfolyamon.

— *Mennyire új neked ez az „osztályelső" szerep?*

— Ne, ez

a titulus nekem nem tetszik.

Mindig jó tanuló voltam. De én magamban úgy rendeztem le ezt, hogy azért tartozom az osztályban az élbolyhoz, mert nem erős az iskola, ahova járok. A többiek, akik más iskolákban tanulnak, biztos sokkal okosabbak nálam. Ezt egyébként már az általánosban is így gondoltam, aztán a gimnázium alatt sem változott meg ez az elképzelésem.

— *Melyik gimnáziumba jártál?*

— Az Árpádba.

— *Úgy tudom, az pedig egy erős gimnázium. Legalábbis a híre jó. Ezt látszik alátámasztani az is, hogy a jelesek között rajtad kívül még ketten vannak, akik ebből a gimnáziumból jöttek az egyetemre. Akkor most mi lesz a hipotéziseddel? Hiszen a jelek szerint nem a „vetélytársaid" a gyengék...*

— Most éppen azt nem tudom, erős-e ez az egyetem. És hogy képes leszek-e megfelelni a munkámnak, ha majd innen kikerülök.

— *Van már valamilyen terved, hogy mit csinálsz az egyetem után?*

— Még nincs semmiféle elképzelésem. Most úgy érzem, szeretnék szociológiával foglalkozni. Emelt szinten tanulom a filozófiát és a pg-t, jövőre a szociológia szakra jelentkezem. Néha, ha úgy adódik, áthallgatok az ELTE-re, bejárok *Hankiss Elemér* és *Bihari Mihály* előadásaira. Csak hát mostanában nagyon összesűrűsödtek a dolgaim; közeledik a negyedévi számonkérés, nem nagyon van szabadidőm.

— *Számomra egyetemistának lenni annyit jelent, hogy az embernek a tanulás mellett elég sok ideje marad arra, hogy olyan dolgokkal foglalkozzon, amelyek igazán érdeklik. Emellett moziba, színházba, különböző rendezvényekre is el tud járni. Neked jut időd ilyen „fakultatív programokra"?*

— Nekünk, a mostani elsősöknek egy kicsit más a helyzetünk. Az oktatási reformnak éppen az az egyik célja, hogy rendszeres, folyamatos legyen a tanulás az egyetemen; erre pedig az állandó számonkéréssel és a kötelező óralátogatással igyekszik rákényszeríteni a diákokat. Én viszont úgy érzem, hogy emiatt

nagyon meg vagyunk kötve.

Igaz, nekem az az elvem, hogy amit az ember nagyon akar, arra tud időt szakítani. De azért ha belegondolok, mostanában nagyon ritkán járok színházba, moziba, a sportolást is abbahagytam már. Pedig a mozgás nagyon hiányzik.

— *Érzel-e valamilyen különbséget azért, a gimnazista és az „egyetemista lét" között?*

— Én, mielőtt idejöttem, valami teljesen újat, a gimnáziumhoz képest teljesen mást vártam. Azt hittem, hogy egyetemi polgárnak lenni fantasztikus dolog lesz. Állandóan az járt a fejemben, amit a nyugati, a francia, angol egyetemekről olvastam; hogy lesznek majd előadók, akikért rajonghat az ember. Nekem ez a megálmodott klasszikus egyetem hiányzik, az elbűvölő profokkal. Meg az, hogy nincsenek olyan szemináriumok, amelyek igazán sokat adnának, felkeltenék valami iránt az érdeklődésünket, hogy aztán majd abba jobban belemélyedhessünk. Nekem pedig ehhez nagy kedvem lenne.

— *Visszatérve az általad rühellt „osztályelsőségre", mit szóltak az ismerőseid itt az egyetemen, mikor kiderült, hogy te lettél a legjobb az évfolyamon?*

— Volt néhány aranyos megjegyzésük. Egy fiú például az egyik közös szemináriumon, miután névsorolvasásnál elhangzott a nevem, csodálkozva fordult hozzám: „Nem is mondtad, hogy te vagy a Lovro Adrienn." Egy másik eset: tornaórán mondták a lányok, hogy nagyon büszkék rám, végre valaki megvédte a női nem becsületét.

— *Mikor megkerestelek, hogy interjút szeretnék veled készíteni, először nagyon ódzkodtál a beszélgetéstől. Miért?*

— Nem tetszik nekem ez a hirtelen támadt nagy érdeklődés a személyem iránt. Mondtam már, hogy tényleg csak egy hajszálon múlott, hogy nekem lett a legjobb az eredményem. Múltkor is volt már egy „rossz" élményem. A rektorhelyettes behívott minket tizenhármunkat — a jeleseket — egy kis beszélgetésre amely arról folyt, hogy mik a tapasztalataink, milyennek találjuk a reformot. A háromórás eszmecsere előtt azonban mindegyikünkkel kezet fogott és azt mondta, hogy legyünk tisztában azzal, hogy mi

nem vagyunk ám akárkik.

Nekem külön megszorította a kezem és így szólt: „Ön pedig különösen legyen büszke magára!" És ettől olyan rossz érzésem lett...

Egyébként az én véleményem a reformról az, hogy ha nem lenne ez a szemlélet — ami máris elterjedt közöttünk —, hogy itt most mezőny van és futás és azért folyik a verseny, hogy ki ér előbb célba, akkor egészen tetszene ez a reform. Mert az nagyon jó, hogy mi választhatjuk meg a tanárainkat, meg azt is, hogy milyen tárgyat, mikor, hány órában tanulunk. A tanulás hatékonyságáról viszont — a rendszeres számonkérések ellenére sem vagyuk meggyőződve... És ha már a reform értékelésénél tartunk; szerintem

nemcsak az „elit" csoportot

— azokat, akik most éppen sikeresen vették az első akadályokat — kellett volna megkérdezni arról, hogy mit tart a reformról, hanem néhányat azok közül is, akik esetleg elvéreztek vagy közepesen teljesítettek. Az ő véleményük talán még érdekesebb is, mint a miénk...

Durst Judit

Egyetemünkön a képzés-korszerűsítési reform az első évében jár, de napirenden van, s egyre sürgetőbb követelményként jelentkezik felsőoktatásunk egészének reformja. Éppen ezért nem árt figyelemmel kísérni az európai és az Európán kívüli országok felsőoktatási gyakorlatát, hogy további tapasztalatokat szűrjünk le a magyar gyakorlatra nézve. A következő írásban arra vállalkozik Zalai Ernő rektorhelyettes, hogy összehasonlítsa a két markáns modell makrostruktúráját, s levonja az abból adódó következtetéseket.

A porosztól az angolszász modell felé?

Közismert, hogy lényegés különbség van a felsőfokú képzés „porosz" és „angolszász" modellje között. (Ez utóbbin az eredendően angol típusú, de a némettel keresztezett amerikai modellt értem, amelyet sok helyen adaptáltak a világban.) A tömeges felsőoktatás és a kiterjedt szakértelmiségi képzés korában a különbségek sok szempontból az angolszász modell előnyére váltak. Köztudott, hogy mi eddig a porosz—orosz modellt követtük, de azért vannak bőven magyar specialitásaink is. A továbbiakban azt próbálom leírni, milyen fontosabb különbségeket lehet felfedezni a két út között; illetve miben rejlenek saját rendszerünk gyengeségei.

Az angolszász modellben a szakértelmiségi — a mérnöki, orvosi, gazdasági szakember stb. — képzés, ha nem is harc nélkül, és nem általánosan, de természetes módon helyet kapott a hagyományos universitason belül, és kiszélesítette annak kereteit. A „porosz" modellben — de általában az európai kontinens országaiban — a hagyományos egyetemek annál fennköltebbek voltak, mintsem a hagyományosnak nevezhető elitjogászképzésen túl a szakértelmiségi képzést is befogadják az egyetem falai közé. Ez külön erre specializálódott intézményekben kapott helyet. Ezzel összefüggésben a szakértelmiségi képzés a porosz modellben túlspecializációra hajlamos, közvetlenül a jelen gyakorlatára akarja a diákokat felkészíteni, és kevesebb súlyt helyez az általános, elméleti és módszertani ismeretekre. A heti óraszám magas, sok a kötelező tárgy, az oktatási rend passzív tanulásra rendezkedett be. (Az angolszász gyakorlat ettől teljesen eltérő.)

Ugyancsak a porosz modell sajátossága, hogy a szakértelmiség-képzés nem vette át — vagy csak igen felemásan — a hagyományos egyetemi fokozatokat, hanem helyettük sajátos fokozatrendszert alakított ki. Ez persze országonként és szakmánként változik, de a gazdasági szakemberek képzésében a német befolyásolás alatt a „szakfőiskolai" (felsőfokú technikum, Fachhochschule) és főiskola (Hochschule) fokozatok dominálnak. Ez utóbbi rangjában fokozatosan elérte — sőt esetenként meghaladta — az egyetemi magisteri fokozatot, már amennyiben a gazdasági és/vagy a műszaki jellegű szakképzés megjelent a hagyományos egyetemeken belül is. Ez egyébként nemcsak Németországra és Ausztriára, de a szocialista országokra is igaz. Így például Lengyelországban magisteri diplomát adnak a szakfőiskolák is.

A fokozatok képzéséhez kapcsolódva érdemes felhívni a figyelmet arra a terminológiai zűrzavarra is, ami az angolszász eredetű graduális szó használatára itthon jellemző. Az angolszász gyakorlatban az első, főiskolai szintű (bachelor) fokozatért folyó tanulmány (3-4 év) az undergraduális képzés, a master és/vagy PhD fokozat a graduális képzés, melyet időnként postgraduálisnak is neveznek. Ez lehet megszakítás nélküli továbbtanulás, de például a management képzésben gyakran hosszabb gyakorlat után jönnek vissza az arra specializálódott intézményekbe a diákok. Nálunk viszont a posztgraduális képzés a munka melletti szakosító képzést jelenti, és ennek kapcsán gyakran utalunk helytelenül az angolszász posztgraduális képzésre mint alapmodellre.

A magyar gyakorlat mindezen túl is további sajátosságokat, illetve következetlenséget mutat. Fokozatosan egyetemi rangot és elnevezést kaptak a szakértelmiségi képzés magasabb „főiskolai" fokozatai és intézményei, de nem vált jellemzővé a hagyományos egyetemeken a szakértelmiségképző karok létrehozása. A keletkező űrt kitöltendő az alacsonyabb fokú „szakfőiskolák" (felsőfokú technikumok) lettek a „főiskolák". Alapvetően elhibázott továbbképzési rendszerünkben pedig keveredik egyrészt a szakosító céltanfolyam és az eredendő (post)graduális képzési elem, másrészt a továbbképzési és a kiegészítő képzési cél. (Nem beszélve arról, hogy a tét elsősorban az újabb diploma, a papír megszerzése és nem a több tudás.)

Véleményem szerint a gazdasági szakemberképzésben a posztgraduális képzésnek a főiskolások egyetemi továbbképzését, a kiegészítő és a másoddiplomás, valamint a szakosító és tudományos utánpótlás szervezett képzését kellene tekinteni; egymástól megfelelően elkülönítve a három típust. Természetesen egyéb célú és jellegű továbbképzés létjogosultságát ezzel nem kívánom tagadni.

A fenti gondolat folytatásaképpen érdemes külön kiemelni a porosz modellnek azt a merevségét, amely a fokozatok (főiskola-egyetem), illetve a diszciplínák közötti mozgásban tapasztalható, szemben az angolszász modell rugalmasságával. (A legkülönbözőbb területeken bachelor fokozatot szerzettek együtt tanulnának például a közgazdász master, az MBA fokozatért!). Ennek persze nálunk a „túlszakosított", intézményesen elkülönült képzés az oka, amely egyszerűen lehetetlenné teszi a tantervek egyeztetését és a diákoknak a különböző intézmények, szakok és diszciplínák közötti mozgását. Ez rendszerünk egyik legnehezebben feloldható ellentmondása.

Meg kell még említeni az orvoslandó bajok között azt is, hogy gyakorlatilag megszűnt — a főiskolák-egyetemek részben magukra vállalták, de jól megoldani nem tudják — az adott munkaterületre, munkakörre a munkaadó intézmény kapuján belüli ráképzés, a munkába való szervezett bevezetés. (Ebben a japánok járnak élen, ahol például a vállalatok a gazdasági szakemberek képzésében sok esetben átvették a graduális oktatást.)

Meggyőződésem, hogy a szervezeti és intézményrendszert az angolszász modell irányába kell fejleszteni, de nem a másolás, hanem a használható elvek és elemek gondos adaptálása révén. Az út megválasztása persze nem egyszerű és különösen nehéz rövid távon jelentősen előrelépni. Kombinálható lehetőségeknek mégis a következőket látom:

— A jelenlegi specializált egyetemeket fokozatosan az „universitas" irányába kell bővíteni; vigyázva arra, hogy ez ne menjen a szakmai színvonal rovására.

— A helyileg egymáshoz közel eső intézmények között az együttműködést erősítve — a gyámoltalan és félszívvel vállalt eddigi kezdeményezésekénél jóval erőteljesebben kell ezt megszervezni — a tanárok „átoktatása" és a diákok áthallgatása révén is lehet közös universitas-jelleget kialakítani.

Mind általánosabbá kell tenni a kétszintű, egymásra épülő, integrált felsőoktatási és fokozatrendszert, legalábbis az erre alkalmas területeken. Itt vigyáznunk kell arra, hogy közben ne kövessük el néhány ország — például Japán, Kína — hibáját, ahol a voltaképpen magisteri fokozatot adó 4-5 éves képzést négyéves undergraduális képzéssé fokozták le, és erre építették rá az amerikai mintát követve a master, illetve a doktori képzést. Nálunk — véleményem szerint — a követendő modell a mai főiskolák college jellegűvé formálása és az egyetemeken belül a két, pontosabban a szakosító és doktori továbbképzéssel együtt három szint elhatárolása kínálja.

Az igazi persze az lett volna, ha az 1950—60-as években elszigetelt egyetemépítkezések helyett „campus"-okat létesítettünk volna. Ez a hajó azonban sajnos már elment...

A fentiekben a felsőoktatás problémakörének egyetlen területére, az intézmény- és fokozatrendszer kérdéseire korlátoztam a figyelmet. Számos más kérdést is alaposan meg kell vizsgálni az oktatás külső finanszírozásától kezdve az egyetemek belső szervezeti és működési mechanizmusán át az oktatók és diákok felé támasztott követelményekig. A címben jelzett kérdésre is válaszolva ugyanis azzal szeretném lezárni a fenti áttekintést, hogy a külföldi mintákat tanulmányozva végső soron a feladat ma nem az egyik vagy másik ország gyakorlatának átvétele, hanem a felsőoktatás XXI. századi *magyar*, de a domináns nemzetközi gyakorlattal összehangolt modelljének megtervezése.

ZALAI ERNŐ
rektorhelyettes

Keresztelőt!

A következő levélben a Rajk László Szakkollégium javasolja egyetemünk nevének megváltoztatását. Kezdeményezésükhöz igyekeznek megnyerni a diákok, a hallgatói öntevékeny csoportok támogatását. A levél sorsára következő számunkban visszatérünk.

Az egyetem névváltoztatási javaslatát a rajkosok a következőképpen indokolják: „Marx Károlynak, az utóbbi 150 év legnagyobb hatású közgazdászának a neve teljesen összeforrott filozófiai-közgazdasági-ideológiai rendszerével. Éppen ezért teljesen érthető, hogy az egyetem 1949-ben az ő nevét vette fel, hiszen abban az időben a marxizmus, illetve annak torzult változatai számítottak az egyetem érvadó ideológiájának.

Azonban az utóbbi évek változásai a szellemi életben, a társadalomtudományokban, és ezen belül a közgazdaságtanban is bebizonyították más megközelítésmódok létjogosultságát. Ezt tükrözi az egyetem oktatási reformja is, hiszen ebben megtörténtek az első lépések arra, hogy az úgynevezett polgári közgazdaságtan is elfoglalja az őt megillető helyet egyetemünkön.

Ugyanakkor úgy gondoljuk, hogy a magyar társadalomtudományi gondolkodásban — és így egyetemünkön is — egyetlen eszmerendszer sem élvezhet monopóliumot, ezért nem tartjuk kívánatosnak, hogy az egyetem bárki olyan személy nevét viselje, aki egy adott irányzattal való elkötelezettséget fémjelez.

Mivel a magyar közgazdaságtudományban mindmáig nem született olyan tekintély, aki jelképezhetné az egész hazai közgazdaságtudományi gondolkodást, nem javasoljuk azt sem, hogy valamely magyar közgazdász nevét viselje egyetemünk annak ellenére, hogy ez nemzeti önbecsülésünk szempontjából fontos lenne.

Mindezen megfontolások alapján javasoljuk, hogy az egyetem viselje a „Budapesti Közgazdasági és Társadalomtudományi Egyetem" nevet.

Rajk László Szakkollégium

Ők már tudják

Egy kedélyes áprilisi csütörtök délutánján ragyogóan sütött a nap. Kiváló alkalom olyan összejövetelre, amelyen a jelen gazdasági kérdéseinek egyfajta megoldásáról van szó; sajátos közelítésben. Ez az alkalom a *szervezés tanulmányi verseny* volt.

Manapság kevés rendezvénynek sikerül a tanulócsoportok tagjainak harmadát, felét mozgósítani. Kétségtelen, hogy ez nem jöhetett volna létre megfelelő pozitív motiváció nélkül. *A tanulmányi eredmény év végi emelése a tárgyban azonban elérte a kellő hatást.*

A versenyre az Elektromos Művek biztosított helyiséget. Az ellátásra sem lehetett panasz. Húsos hasék nagy halmaza és töméntelen üdítő biztosította a versenyzők megfelelő kondícióját.

A feladatok változatossága jól bizonyítja, hogy a csapatok alaposan meg lettek dolgoztatva. Például a belépő dolgozat témája *a társasági törvény hatásai* volt. Csak egy csoport vállalkozott arra, hogy konkrét gazdasági szervezet megkeresése alapján írjon. *Ez a dolgozat* a szakirodalom különleges méltatása nélkül is *a harmadik helyre került.*

Szintén különleges feladatnak bizonyult az *esettanulmány* megoldása, amelyben a *versenyzők „döntéshozó" szerepbe kerültek. Egy problémamegoldást kellett végiggondolniuk anélkül, hogy a vállalati szinten választott döntést ismerték volna.* Vagyis a probléma megoldása az ő feladatuk lett. Mint ahogy majd fogják csinálni...

A verseny végig rendkívül *jó hangulatban zajlott*, s ezt csak *emelték a tréfás feladatok* poénjai. *A legnagyobb tetszést a szervezés tanárok átszervezése jelentette.* Az előbb nagyság szerint sorba állított, majd ilyen sorrendben leültetett oktatók igen furcsán érezték magukat, mikor a szervezésben jártas hallgatók még kedvenc papírlapjaikat is áthelyezték.

A bemutatott vidám jelenetek a tavalyi verseny néha kínkeserves vicceinél sokszorta színvonalasabbak voltak.

A versenyen *a legjobb eredményt az ipar szak III/1. csoport érte el.* Tagjai: *Csáki Sándor, Dobák Tünde, Kolozsvári László, Miskovits Ágnes, Nyikos Beatrix és Pázmándi István* voltak. Külön említést érdemel a részt vevő, *a második helyezést elérő hibrid csoport, amely tagjai közt nem ipar szakos hallgatók* is részt vettek. S eredményük magáért beszél.

Fontos az apropó is, fontos a jelenség is. Igazán kevés olyan rendezvénnyel találkozunk manapság, amely a megcélzott hallgatóság, közönség ekkora részét meg tudja mozgatni. Nem szégyen, ha a meghirdető ígér valamit (legyen az jegy, vagy a helyezésért járó pénz). Az embereknek látniuk kell, hogy érdemes odafigyelni bizonyos dolgokra, érdemes egy kicsit küzdeni értük. S talán akkor (mint jelen esetben sikerült) a hozzáállás sokkal pozitívabb lesz...

— KOLO —

FIDESZ-NAP

Eredetileg egy „Fidesz-hetek" elnevezésű programsorozattal szerette volna ünnepelni a szervezet fennállásának *egyéves évfordulóját*, azonban jórészt pénzgondok miatt ebből a nagyszabású tervből *csak egyetlen nap megtartására futotta.* Mindenféle *központi támogatás híján*, nem kis részben egyéni tagok felajánlásaiból sikerült végül is az olcsó lehetőséget biztosító *Kamaraerdei Ifjúsági Parkban* megtartani ezt az egynapos rendezvényt.

Egy napba sűrített, ám annál színesebb programok várták a Budapest határába kilátogatókat. Szinte minden volt itt, ami csak fiatal lelkeket vonzhat, érdekelhet. Az igazán jól felszerelt ifjúsági park többféle sportolási lehetőséget is biztosított (tenisz, foci). Központi épületben egész nap videofilmek vetítése folyt, ahol többek között a *Feketedoboz stúdió által elkészített, a Fidesz történetéről szóló filmet* nézhették meg az érdeklődők, s ugyanitt volt látható *a szervezet históriáját átfogó kiállítás is.* Közben a nagy sátorban egymást váltották az együttesek: *Plankton* és *Waszlawik Gazember László.*

Az egész nap talán legfontosabb, egyben egyetlen politikai rendezvénye egy igen aktuális témáról, *a választások kérdéséről megtartott vitafórum* volt, amelyre szinte *valamennyi fontosabb politikai szervezet meghívást kapott* (Fidesz, Kisgazdapárt, MDF, MSZMP, Münnich Ferenc Társaság, Néppárt, SZDSZ, SZDP). Az előzetes megbeszélésekkel ellentétben *a Münnich Ferenc Társaság képviselője nem merte vállalni a Fidesz-plénum előtti szereplését*, így egy távolmaradója akadt az eseménynek.

Az egyik leglényegesebb tényező a választások időpontjának kérdése. A két legnagyobb szervezet, elsősorban *az MSZMP*, bízva saját erejében előrehozott — azaz *őszi — választásokat akar*, ugyanakkor *az összes többi párt*, illetve szerveződés *tavasszal megtartandó választások mellett voksolt.*

Parázs vita bontakozott ki azon, hogy *Magyar Bálint* (SZDSZ) szerint az előrehozott tanácsi választásokkal az MSZMP a községekben, falvakban kevésbé mozgásban lévő rétegeknél akarja átmenteni a hatalmát. Ezt *Forgács Imre*, az MSZMP képviselője természetesen cáfolta.

A későbbiekben *választási programokról folyt a beszélgetés, a legradikálisabb Fidesz-program után* — kilépés a Varsói Szerződésből, nem fogadja el a nemzetközi szerződéseket, stb. — *radikalizmusában az SZDSZ-é következett.* Magyar Bálint megfogalmazásában *az SZDSZ a rendszerváltás programjával lépett elő.* Arra kívánnak utat mutatni, hogyan jussunk el egy parlamenti rendszerben, a még mindig jelenlévő tervgazdaságból a magántulajdonra épülő piacgazdasághoz.

Kovács László az SZDP képviseletében arról a valóban *elgondolkodtató helyzetről szólt*, hogy *az SZDP programja* — ahogy fogalmazott — *ismét a régi lehet.* Újra *a tömegeket kell védeni a kizsákmányolástól.* Emellett *egy „nemzeti megértés kerekasztalának" létrehozását sürgette, a lengyel példa alapján.*

A legvisszafogottabban természetesen az MSZMP képviselője szólt hozzá a kérdéshez, *a rendszerváltozást túlzásnak minősítve*, az 1988 májusa óta történteket ajánlotta a jelenlévők figyelmébe, bizonyítva ezzel az MSZMP toleranciáját, változtatásokra való hajlandóságát.

A korrekt választások biztosításához *Orbán Viktor* a Fidesz részéről feltétlen *szükségesnek tartotta a pártvagyon felosztását, a tömegkommunikáció használatában az egyenlőséget*, valamint azt, *hogy a fegyveres testületekből vonuljon ki az uralkodó párt.*

Ennél kicsit *mérsékeltebb megoldást javasolt az SZDSZ.* Szerintük *az MSZMP vagyonát a választásokig zárolni kellene* s csak a választások után lehetne intézkedni annak felosztásáról. *Azzal, hogy a fegyveres szervezetek függetlenítsék magukat a politikától, az MSZMP képviselője kivételével az összes többi jelenlévő egyetértett.*

Az izgalmas, sok kényes kérdést feszegető vita után a továbbiakban az *Orchestra Luna*, majd a *Hobo Blues Band koncertje következett.* Végül az *Ökrös táncház bemutatója*, majd a *Pinceszínház Vérpisztoly című musical horrorparódiája zárta a napot.*

Akik jelen voltak, 6-700-an, bizonyára rengeteg színes élménnyel gazdagodva tértek haza az első Fidesz-napról. S reménykedjünk abban, hogy jövőre talán már egy központi területen, s jóval több résztvevővel sikerül majd megrendezni a következő ilyen ünnepet.

Kalocsai Péter

Felvétel a Széchenyi Szakkollégiumba

A Széchenyi István Szakkollégium felvételt hirdet az idén első illetve második évfolyamot végzett hallgatók számára. A felvételiről bővebb tájékoztatás a jelentkezési lapokon található. Ezek leadási határideje május 25., helye E 155 (HTT iroda), illetve a Ráday kollégium 209. szobája. Itt további információkat is kaphattok. A felvételi beszélgetésekre egyéni megállapodás szerint június 1—4. között kerül sor.

A felvételi előtt május 6-án kirándulást szervezünk azok részére, akik hozzánk szeretnének jelentkezni. A találkozó helyét és idejét a plakátokról megtudhatjátok!

Széchenyi István Szakkollégium

Universitas a nemzetközi porondon

Marc Hazan, a francia ISC Promo Junior Enterprise elnöke és Jean-Jolyot Brauchon, a nemzetközi kapcsolatok vezetője újabb piackutatási megbízással a hónuk alatt jöttek az Universitas Diákszövetkezeti Csoporthoz. Az Universitast egyetemünk hallgatóinak gondolom nem kell bemutatni, hiszen több százan vállalnak rendszeresen munkát az általa biztosított keretek között.

Az ISC Promo tagjai egy neves párizsi magán business-school diákjai. Munkáik: tanulmányok készítése a közepes nagyságú francia és nagy külföldi cégek megrendelésére, azaz jórészt marketing munka, piackutatás, nemzetközi pénzügyi együttműködés stb. Nem adóznak és vállalatalapítási joguk van. Tavaly 25 új céget alapítottak és úgy gondolják, hogy a spanyol, olasz, svájci, egyesült államok-beli, nyugatnémet ifjúsági vállalkozásokkal való együttműködés alapján eddig 15%-ot kitevő exporttevékenységük idén elérheti a 25%-át is az árbevételnek!

A körülvevő gazdasági környezet mindenféle szempontból pártolja ezeket a diákszervezeteket. Gazdasági szerepük — nevezetesen az, hogy elősegítik az üzleti életben való tapasztalatszerzést, önálló vállalkozások, önálló kockázatvállalás útján, még az egyetemi évek alatt, ezúton is támogatva a későbbi munkahelyi beilleszkedést — világosan körvonalazódik a gazdasági csúcsvezetők, gazdaságpolitikusok fejében.

A menedzserek azért is alkalmaznak szívesen diákokat a hivatásos vállalati tanácsadók helyett, mert ők még nincsenek megverve szakmai vaksággal: tőlük várják az új ötleteket. A középvállalatoknál persze a költségtényező is szerepet játszik. Hiszen, mint már említettem a diákvállalkozások nem adóznak, másrészt nyereségük sincs, mert nem szabad nyereséget termelniük. Csupán annyit engedhetnek meg maguknak, hogy az utazási költségeket, a nyomdai, és telefonköltségeket elszámolják.

Az Universitas és az ISC Promo kapcsolatai rendkívül jó ütemben fejlődtek az elmúlt egy év során. Ez a kapcsolat nem csupán kölcsönös megbízásokra — tehát munkakapcsolatra — korlátozódik, hanem része egy devizamentes diákcsere is, aminek keretében júniusban újabb 4 diák fog Párizsba utazni.

Az ISC Promo segítségével sikerült kapcsolatot teremtenünk a Junior Enterprise-ok konföderációjával (CNJE), ami a további kapcsolatépítésben jelentős segítséget nyújthat.

Szabó Mihály
Universitas
IB-tag

Leggyorsabb ütemű fejlesztés a felsőoktatásban várható

Interjú Gazsó Ferenccel

A nagy feltűnést szokatlanságával vívta ki. Nem szoktunk hozzá, hogy egy miniszterhelyettes élete zenitjén hivataláról lemondjon. Országos sajtója volt Gazsó Ferenc miniszterhelyettes lemondásának, melyből megtudhattuk, mi vezetett e látványos szakításhoz. Az általa pöffeszkedő dilettantizmusnak nevezett állapot — amely a Művelődési Minisztériumban eluralkodott — végül is elérte célját: egy nagy elkötelezettséggel tevékenykedő szakember, akiben bíztak a pedagógusok, mert az általa képviselt reformtörekvésekkel azonosulni tudtak — félreállt. Félreállását figyelmeztetésnek szánta.

Gazsó Ferenc visszatért az egyetemre. A szociológia tanszék professzorát ez alkalommal felkerestük, hogy érdeklődjünk a művelődési tárca vezető szintjén eltöltött fél évtizedes tapasztalatairól, politikai nézeteiről és jövőbeni terveiről.

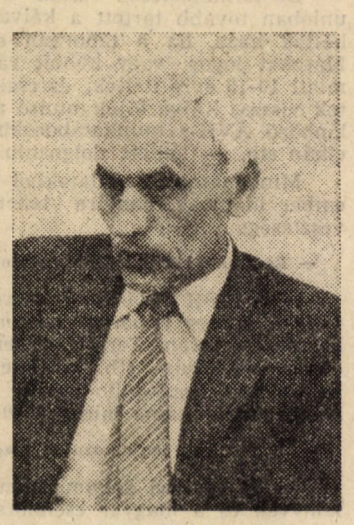

— Milyen hit vezérelte, amikor őt és fél évvel ezelőtt kinevezték művelődési miniszterhelyettesnek, hiszen akkor sem volt biztatóbb a helyzet a reform sikeres keresztülvitelére. Milyen illúziókat táplált?

— Hosszú ideig foglalkoztam többek között az oktatás tudományos igényű vizsgálatával is és így világos volt számomra, hogy a magyar oktatási rendszer nem felelhet meg a társadalmi, gazdasági igényeknek gyökeres változtatás nélkül. A nyolcvanas évek elején úgy tűnt számomra, hogy lassanként megérlelődnek a társadalmi feltételei egy átütő, az oktatási rendszer minden területére kiterjedő reformnak. Természetesen egy reformfolyamat keresztülvitelének, vagy ahogy ön kérdezi: „sikerének" soha sincsenek előre garantált abszolút feltételei. Ezek mindig többesélyes dolgok, itt alternatívákról van szó, melyeknek a megvalósulásához reményeket lehet ugyan fűzni, és azt hiszem szükségesek is ezek a remények, de teljesen biztosra ezekben a dolgokban sohasem mehet az ember. Ezért különösebb illúziókat nem tápláltam. Reálisan azzal lehetett számolni, hogy az oktatási rendszer bizonyos pontjain el kell indítani olyan folyamatokat, amelyek hosszabb távon egy összefüggő, átütő reformfolyammá érlelődnek. Olyan illúzióm nem volt, hogy az oktatási rendszert néhány év alatt látványosan megváltoztatható. Ez még akkor sem lett volna reális számítás, ha történetesen a reform minden társadalmi feltétele egyértelműen kedvező. De nem ez volt a helyzet. A külső társadalmi feltételek legalább annyira bizonytalanok voltak, mint az iskola belső mozgásának lehetséges üteme és menete. Ezért azt mondhatnám, hogy ennek a munkának az elvállalása bizonyos kockázatokat rejtett magában abban a tekintetben, hogy semmilyen garancia nem volt arra, hogy a reformtörekvések valóban keresztül is vihetők. Ugyanakkor úgy gondoltam, és ma is úgy látom, hogy a reformokat nem lehet megvalósítani reformelkötelezettség nélkül és a nem egyértelműen biztató körülmény ellenére is meg kell kísérelni a megérlelődött változtatásokat. Abban az időben — a 80-as évek elején — a reformgondolat elsősorban a gazdaság szférájára koncentrálódott sem a politikai intézményrendszer átfogó reformja, sem más alrendszerek a mai értelemben vett átfogó reformja, nem volt napirenden. Sőt a reform szót sem nagyon használták. Inkább a fokozatos vagy folyamatos fejlesztés gondolatkörében mozgott akkor a társadalom irányításának gyakorlata.

— Mégis mit sikerült ezekből a törekvésekből elérni?

— Úgy vélem, a közoktatás területén két ponton érzékelhető elmozdulás következett be. A korábbi monolitikus és nagyon erősen centralizált államigazgatási, bürokratikus irányításon

sikerült réseket ütnünk.

Az iskolák, amelyek korábban a szakmai önállóságtól, az önigazgatástól, a szakmai öntevékenységtől szinte teljeskörűen meg voltak fosztva, az utóbbi néhány esztendőben, ha korlátoltan is lehetőséget kaptak az önállóságra, a szakmai autonómia kibontakoztatására. Ennek eredményei nemcsak a kísérleti iskolák számának nagyarányú növekedésében ragadhatók meg. Ma több, mint ötven, átfogó kísérletet folytató iskola működik. Természetesen mindez nem személyes érdem, hanem mindenekelőtt azoké a pedagógusoké, akik úttörő szerepre vállalkoztak. Ma már széles körben igénnyé vált az iskolákban és a pedagógusok körében az önállóság, és ezt az igényt és törekvést ma már intézményesen is kifejezik. Csak utalnék arra, hogy nem olyan régen alakult meg a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete. Ez a szakszervezet nemcsak zászlójára tűzte, hanem a mindennapi tevékenység részévé tette az iskolai önállóság, önfejlesztőképesség feltételeinek megteremtését, az igényes pedagógiai munka személyi és intézményi feltételeinek kialakítását. A pedagógusok egyre erőteljesebben képviselik azt az igényt, hogy az iskolának szakítania kell azzal a magatartással, amely eltűrte, belenyugvóan vette tudomásul a külső irányításnak az abszolutizmusát. A külső irányítás, a felügyelet tökéletesen behálózta ezt a rendszert, és az iskolában dolgozó értelmiségi szakembert, a pedagógust a központi akarat egyszerű végrehajtójává tette. Ennek a helyzetnek a meghaladása átütő igényként az utóbbi időben fogalmazódott. meg. Ez természetesen összefügg azokkal a társadalmi változásokkal is, amelyek az egész magyar társadalomban most bontakoznak ki a politikai intézményrendszer reformjával, a pluralizmussal és egyebekkel. Tehát a változás nem csupán az iskola területén bekövetkezett mozgások hatása és következménye. Az iskolát egyébként is csak akkor lehetséges átalakítani, ha az elindított folyamatok makrotársadalmi változásokkal fonódnak egybe. Vagyis nem lehet demokratizálni az iskolát, ha a társadalom nem demokratikus, vagy nem demokratizálható, mint ahogy nem lehet autonómiát, önigazgatást csak az oktatás területén meghirdetni.

Ezek a folyamatok most kezdenek összetalálkozni. Ezért azt gondolom, jelenleg teljesen jogos az a remény, hogy azok a reformfolyamatok, amelyek a közoktatásban a nyolcvanas évek közepén kezdtek nagy nehézségek közepette kibontakozni, tényleg folyammá állhatnak össze, és néhány esztendőn belül eljuthatunk egy átfogó, az oktatási rendszer egészére kiterjedő modellváltásnak a lehetőségéhez, tehát

nemcsak reform, hanem egy modellváltás

feltételeiig. Ilyen szempontból azt a munkát, amit a minisztériumban végeztem nem tekintem eredménytelennek.

— Természetesen az oktatás fejlesztésének az egész problematikája ma másképpen vetődik fel, mint a nyolcvanas évek közepén. A gazdaság szűkös anyagi helyzete közepette ma milyen megoldást tart elképzelhetőnek a közoktatás és a felsőoktatás feltételeinek javítására?

— Szerintem egyértelműen jobbak ma a feltételek. Még akkor is, ha az ország nagyon nehéz anyagi-gazdasági helyzete miatt az iskolarendszer fejlesztéséhez feltétlenül szükséges anyagi eszközök előteremtése ma sem könnyebb, mint a nyolcvanas évek elején. Az összes többi feltétel azonban kedvezőbb. Sőt még az anyagi kondíciók is kedvezőbbé válhatnak, azáltal, ha világossá válik, hogy a magyar társadalom új fejlődési pályára állása egyáltalán nem oldható meg az iskolarendszer minőségének javítása nélkül. Ezért nem alaptalan a feltevés, hogy a társadalom (a pártok és mozgalmak) már a közeli időben kikényszeríthetik az oktatás erőforrásainak növelését.

Mert sajnos az utóbbi években is az a tendencia uralkodott, hogy az inflációval nem tartott lépést az oktatás támogatásának növekedése. Az ellátottság nem javult sem a közoktatásban, sem pedig a felsőoktatásban. Az idén is így van ez, talán azzal a különbséggel, hogy a felsőoktatásban az inflációs rátától ma nem marad el olyan nagy mértékben a ráfordítás növekedése, mint az elmúlt esztendőkben.

A leggyorsabb ütemű fejlesztés azt gondolom a felsőoktatásban következhet be. Egyrészt azért, mert leginkább itt halmozódott fel a szellemi feltétele a szakmai autonómia, az önkormányzás kibontakoztatásának. Úgy vélem, megengedhetetlen luxus, hogy ennek az önkormányzatnak, tanszabadságnak és szakmai

autonómiának a kibontakozását még mindig nehezítik

olyan korlátok, amelyek évtizedekkel ezelőtt épültek ki. Bizonyos mértékig ezeknek a hatása már enyhült, de távolról sem lehet azt mondani, hogy ma már a demokratizálódás és az autonómia fejlődésének csak egyetemeken vagy főiskolákon belüli korlátai vannak. Az irányítás még mindig nincsen összhangban ezekkel az egyetemek által is nagyratartott elvekkel. Itt már ebben az esztendőben áttörésszerű változást kellene elérni. Meg kell például szüntetni a tantervi irányelvek eszközével történő beaavatkozást a felsőoktatás világába. Ki kellene továbbá eszközölni a feltételek olyan módosulását, hogy a tudomány legjobb képviselői valóban szerephez jussanak a felsőfokú képzésben. Az egyetem immár tradícióvá rögzült, merev rendszerét végre meg kellene bolydítani. Tehát konkrét lépések szükségesek a felsőoktatás gyors és racionális átépítésére, ami egyébként feltétele annak, hogy az oktatás színvonala belátható távlatban érezhetően növekedjék.

— Az ország katasztrofális eladósodása a jelenleginél is rosszabb helyzetet teremt általában a kultúra számára. Lát-e mint szociológus olyan mentő körülményeket, amelyek az évekre elhúzódó válságban nem züllesztik le, hanem megmentik a kultúrát?

— A jelenlegi gazdasági helyzet az semmiképpen sem alapoz meg egy olyan álláspontot, hogy a kultúra fejlesztésére fordítható eszközöket, anyagi erőforrásokat csak akkor lehet gyarapítani, ha majd a gazdaság jövedelemtermelő képessége növekszik. Valójában itt fordított összefüggésről van szó. Ahhoz, hogy a gazdaság jövedelemtermelő képessége növekedjék és a mostani nagyon rossz gazdasági helyzetből ki tudjunk lábalni

a kulturális beruházást növelni kell.

Tehát itt nem egy követő fejlesztésről van szó. Akármennyire rossz is a gazdasági helyzet, annyira rossz nem lehet, hogy az állam kivonuljon a kultúra támogatásából és ezt a szférát leépítse, vagy a kultúra sorsát az állampolgárok magánügyévé tegye. Ez ma vitatéma, aminek mielőbbi eldöntése és ebben egy mértékadó kormányzati állásfoglalás nagyon fontos lenne. Mert sajnos az a helyzet, hogy jelenleg a restrikció ezt a területet is általános formában érinti és ha ez tovább tart — most már elég régen benne vagyunk — akkor olyan helyzet teremtődik, hogy akár a gazdaság szempontjából is nagyon sokba kerül a fejlesztés elhanyagolása. Nem is beszélve azokról a károkról és kiesésekről, amelyek a társadalom műveltségi potenciáljának fejletlenségéből adódnak. Itt egyértelműen el kell kötelezni magát a társadalomnak. Ki kell harconi a kultúra olyan támogatását, amely reálissá teszi, hogy ne egy középszínvonalú, vagy annál gyengébb oktatás, művelődés legyen Magyarországon, hanem a legjobb színvonalhoz közelítsünk. A lefelé nivelláló tendencia, amely elég hosszú ideje érvényesül, nemcsak megállítandó, hanem vissza is kell fordítani ahhoz, hogy a válságból való kijutásnak az emberi oldalát megalapozzuk Magyarországon.

— Természetesen egy ilyen döntés nem független a politika változásától sem. Ön részt vett legutóbb a kecskeméti tanácskozáson. Mi erről a véleménye? Egyáltalán mi a meglátása a jelenlegi politikai helyzetről? Lát-e kitörésre lehetőséget?

— Örömteli dolognak tartom azt, hogy a reform szele az uralkodó pártot is elérte. A párton belül kezd megszerveződni az a reform elkötelezett erő, amely felismeri az átfogó változás, a modellváltásnak a szükségességét. Ugyanakkor az is világos számomra, hogy ez a társadalmi modellváltás, amelynek át kell fognia a makrórendszert éppúgy, mint az alrendszereket csak akkor mehet végbe nagyobb zökkenő vagy zűrzavar nélkül, ha

az uralmon lévő párt nemcsak kényszerű módon azonosul

ezzel a változással, hanem egyik iniciálójaként lép fel. Ezért nagy érdek fűződik ahhoz, hogy a pártreform elkötelezett erői a párt centrumába is kerüljenek. Ezek az erők határozzák meg a párt általános politikai irányvonalát és mindennapi működését. Úgy ítélem meg és ez tapasztalható volt Kecskeméten is, hogy e folyamat kibontakozása elkezdődött, és bár rögtön kiváltott ellenállást is a párton belül az események — úgy tűnik — mégis afelé tartanak, hogy a platformszabadság és a reformgondolat utat tör a konzervatív akadályok ellenére is.

— Végezetül szeretném megkérdezni, miután újra visszatért az egyetemre, vállalna-e itt vezetői posztot, és milyen elképzelésekkel?

— Több mint három évtizede végzek kutatói munkát, és ebből a három évtizedből öt esztendőt töltöttem vezetői beosztásban. Azt tudom mondani, hogy vezetői aspirációim nincsenek. Ugyanakkor nem szeretnék sem az egyetemi élet, sem a közélet perifériájára kerülni. Aktívan részt kívánok venni mind az egyetemi, mind a szélesebb társadalmi közéletben.

H. E.

Pályázati felhívások!

A Tarkaréti kollégium diákbizottsága pályázatot hirdet a DB-funkció betöltésére, az egyetem nappali tagozatos hallgatói részére. A pályázat tartalmazza a pályázó közgázon végzett eddigi közösségi munkáját, valamint kollégiumi tevékenységével kapcsolatos terveit, elképzeléseit. A pályázat benyújtási határideje: 1989. szeptember 15.

Köszöntjük az édesanyákat!

A filozófiaoktatásról

Olvasom *John Stuart Mill* a Szabadságról című művét. Nagyon tetszik, mert elég jól megfogalmazza válaszait azokról a kérdésekről, mint pl. mennyire szabad az emberi cselekedeteket, gondolatokat korlátozni ahhoz, hogy az ember egyéniségéhez méltóan éljen, de a társadalom önvédelme is működjön.

Olvasom *Bibó István* válogatott műveit: Jog, kenyér, szabadság. Nagyszerű definíciót ad e fogalmakra. Eddig csak halvány érzéseim voltak arról, hogy mi a jog, mi a kényszer, mi a szabadság.

Olvasom *Hankiss Ágnes* Kötéltánc című könyvét. Remek szociálpszichológiai mű. Az autentikus lét lehetőségéről és a társadalmi determinációról ír. Eddig fogalmam sem volt arról, hogy mit jelent az autentikus lét.

Igazából nem erről a három műről szeretnék írni, inkább arról, hogy miért van szerencsém. Azért van szerencsém, mert a véletlenek kedvező összefogása során olyan közegbe kerülhettem, mely kezembe adja az ilyen könyveket. Sokoldalúan kereshetek a kérdéseimre a választ. S Millt olvasva még az is kialakulhat bennem, hogy csak az ellenvélemények megvizsgálása során juthatok el

a magam „igaza" kialakításához.

Ez egy nagyon lényeges pont. Marxi terminológiát használva mindent csak viszonyaiban lehet megvizsgálni. A könyvek, filozófiai írások nem azért születnek, hogy azt mások mindenáron igazságként fogadtassák el velünk, hanem azért, hogy megismerve és elsajátítva ezeket a műveket, megfelelő módszertani ismeretekkel eldönthessük, hogy melyik az „igazabb". De mindig úgy, hogy nyitva álljanak az ellenvélemények előtt és alkalomadtán megváltoztassuk a sajátunkat.

A filozófiaoktatás ennek a képességnek kialakítására lenne hivatott. De olyan formában, ahogy a tananyagban előírják, ez teljességgel lehetetlen. Ez nem azt jelenti, hogy nem lehet ellenvéleményem, ez a lehetőség adott esetben korrektül adva van. Nem ez a baj.

Az a baj, hogy a filozófiaoktatás gyanánt ismerkedünk a marxizmussal másfél esztendőn keresztül. Mással nem is igazán foglalkozunk, legfeljebb marxista kritika keretében. Ez majdnem folytatása az általános iskola- és a gimnáziumideológiával átitatott oktatásának. Akinek nincs szerencséje,

csak a marxizmust ismeri meg,

mint „örök érvényű" igazságot. Így nem alakulhat ki az az egészséges gondolkodás, mely úgy fogadja el például a marxizmust, hogy a többit pártatlanul megismerje, s azt legnagyobb meggyőződése mellett utasítsa vissza és megvédje saját igazát példámban szereplően a marxizmust. Ha pártatlanul nem ismerhetünk meg más filozófiákat, akkor ez az egy dogmává válhat. Természetesen a pedagógusoknak is megvan a saját véleménye, amit a legteljesebb mértékben tiszteletben kell tartani. De ha azt szeretnék, hogy az ő véleményüket a hallgatók tiszta lelkiismerettel fogadják el, ahhoz szükség van *Kant, Heidegger, Comte, Camus, Moritoin* műveit a legtisztább valóságban megismertetni.

Egészségtelennek tartom, hogy egy társadalom feltörekvő állampolgárait az egyetlen abszolút igazsággal akarják meggyőzni. S mivel a többség kezébe nem adják bele Bibó, Mill, Heidegger műveit, ezért ez a „meggyőzés" legtöbbször sikerül. Így kialakul az uniformizált gondolkodás. Az ember szabadságához nemcsak az tartozik, hogy kimondhatja, amit gondol, hanem az is, hogy akadályok nélkül, egyenlő eséllyel magáévá tehessen gondolatokat. Ma Magyarországon olyan ideológiai hatalom van, még mindig, a közéletben, mind a pedagógiában, mely nem ad módot különböző gondolatok hasonló esélyű megismeréséhez. Többség az uralkodó ideológia miatt legtöbbször önhibáján kívül csak ezt ismeri meg. A pedagógusok nem adnak könyvet a diákok kezébe, s ha ők nem, akkor kik.

Ha igaz az, hogy az egyetemnek az a célja, hogy fogékony elméket termeljen ki, akkor

sürgősen meg kell változtatni

a filozófiaoktatást. Félreértés ne essék, nem a marxizmus ellen írok, másodlagos, hogy mit gondolok a marxizmusról. De akár elfogadom, akár nem, ragaszkodom ahhoz, hogy megismerhessem a többi filozófiát is, s ennek viszonyában dönthessek. Idézem Millt: „Ha valaki a kérdést csak a saját szemszögéből ismeri, kevésbé ismeri. Lehet, hogy jók az érvei és elképzelhető, hogy senki sem tudja megcáfolni őket. De ha képtelen az ellenkező oldal érveit megcáfolni, ha még annyit sem tud, hogy mik ezek az érvek, nincs alapja rá, hogy a két nézet bármelyikét kiválassza." Mindennek szellemében merem leírni, hogy a mai filozófiaoktatás az egyetemen nem hogy kevésbé hasznos, hanem egyenesen káros. Nem azért, mert marxistákat oktatnak, hanem azért, mert dogmatikusan teszik azt. S ha ez nem a marxizmus lenne, akkor is azt írnám. De tessék velem vitatkozni!

Varjú Lajos

Békét!

Elhallgattak a fegyverek Európában 1945. május 9-én. Bár a második világháború csak Japán kapitulációjával ért véget, a béke ünnepének jelképévé ez a nap vált. De a háborúban mérhetetlen veszteségei voltak mind a győztes, mind a vesztes nemzeteknek. Emberek milliói pusztultak el a frontokon, a légitámadások során, a koncentrációs és hadifogolytáborokban. És a második világháborút követő béke kontinensünkön törékeny nyugalomnak bizonyult: Európa egysége megszűnt, országai két ellentétes katonai tömbbe tömörültek. Szerencsére a hidegháború vészterhes évei immár történelemmé halványultak; de ahhoz, hogy a mostani enyhülési folyamat tartós állapottá váljon, szükség van a második világháború és ennek következményeinek tárgyilagos újjáértékelésére is. A következő két cikk egy legyőzött ország, hazánk háborús emberveszteségeivel, a magyar hadifoglyok sorsával, illetve a holocaust, az antiszemitizmus és a fajgyűlölet máig tartó hatásaival foglalkozik.

A második világháborús emberveszteségekről

Stark Tamás 1983-ban végzett egyetemünk nemzetközi kapcsolatok szakán. Ezután az MTA Történettudományi Intézetének ösztöndíjasa lett, 1986-tól tudományos segédmunkatársként dolgozik itt. Jelenleg Soros-ösztöndíjasként a magyar zsidóság 1945—49 közötti történetét kutatja. Emellett a II. világháború magyar hadifogoly kérdésének egyik legavatottabb szakértője. Évek óta foglalkozik Magyarország II. világháborús emberveszteségével, bölcsészdoktori disszertációját is e témakörben írta 1987-ben. Ennek anyaga hamarosan megjelenik könyvalakban is.

— A történelem eddigi menete azt mutatja, hogy minden háborút követően a győztes hatalmak szempontjából írták újra egy időre a történelmet. Természetesen a győztes nép, hadsereg erkölcsi fölényét, hősiességét kidomborítva. De a legutolsó háború óta immár eltelt több mint negyven év, így most már meg lehet emlékeznünk egy vesztes hatalom — Magyarország — szerencsétlen sorsú katonáiról is. Hiszen az ő túlnyomó többségük egyetlen porcikája sem kívánta az öldöklést. Van-e valamilyen hiteles adat arról, hány magyar katona esett el a II. világháború harcaiban?

— Korabeli katonai nyilvántartások alapján megállapíthatjuk, hogy Magyarország 1944-es határok szerinti területéről a háború alatt mintegy egymillió férfit hívtak be katonának. 1944. október végéig pontos lajstrom készül a halottakról; mintegy 30 ezer hősi halott személyét tudták beazonosítani, s eddig az időpontig mintegy

125 ezer magyar katona tűnt el

a fronton. Az eltűntek fele valószínűleg elesett, a másik fele pedig hadifogságba került. Figyelembe véve azt, hogy '44. októberéig a nagyobb csaták már lezajlottak, de azért hátravolt még többek között Budapest ostroma is: összesen 120-140 ezerre tehető azoknak a magyar katonáknak a száma, akik harci cselekmények közben vesztették életüket.

— Összesen hány magyar került hadifogságba?

— Körülbelül 900 ezer; közülük 600 ezer orosz, 300 ezer pedig nyugati fogságba.

— Ez utóbbiak voltak a szerencsésebbek . . .

— 1944 végétől 1945 közepéig közel egymillió ember hagyta el Magyarországot, köztük mintegy 500 ezer katona zárt alakulatokban. A magyar hadsereg szinte kitelepült Németországba; de voltak olyan magyar katonák is, akiket például Dániában, vagy Hollandiában kaptak el. A nyugati zónából érkező foglyok közül mintegy 20 ezret emeltek ki — főleg tiszteket — s ellenük vélt háborús tetteikért vizsgálatot indítottak.

Összességében megállapítható, hogy a nyugati hadifogolytáborokban a katonák általában a magyarországi állapotoknál lényegesen jobb körülmények között éltek. Többnyire könnyű fizikai munkát végeztek a mezőgazdaságban, vagy az iparban. A francia fogságba esett magyarok jártak a legrosszabbul. A franciák megpróbáltak ugyanis minél nagyobb hasznot húzni a foglyok munkájából, így például

sok magyar belgiumi bányákban

dolgozott.

A nyugati fogságba esett magyarok mindössze néhány hónapot töltöttek táborokban; a szövetséges hatalmak igyekeztek minél előbb megszabadulni tőlük. 1945 végétől — 1946 nyaráig mintegy 200 ezren tértek vissza Magyarországra. A kint maradtak sorsa a legkülönbözőképpen alakult. Sokan a francia idegenlégiónál kötöttek ki. Egy Münchenben megjelenő magyar emigráns lap, a Hungaria szerint például az ötvenes években az indokínai háborúban mintegy 10 ezer magyar harcolt a franciák oldalán. Lehet, hogy ez túlzás, de az tény, hogy Párizsban rendszeresen összejárnak az egykori magyar idegenlégiósok.

— Térjünk át a szovjetunióbeli internálótáborokba hurcoltak sorsára! Már az általad említett adatokból is kiderül, hogy nemcsak katonák, hanem civilek is jelentős számban kerültek ide.

— '45 végéig voltak hazánk területén internálótáborok. Tíz olyan magyarországi hadifogolygyűjtő táborról tudunk — például Cegléden, Vácott, Székesfehérváron, Sopronkőhidán — melyekben egyenként több mint 20 ezer civil ruhás ember tartózkodott. Sokan még itt a táborban elpusztultak . . .

Ha e kérdésben a Szovjetunió magatartását nézzük, akkor többféle indítékot is találhatunk. A legfőbb ok az, hogy a Szovjetuniónak az ország újjáépítéséhez egész egyszerűen szüksége volt a gyakorlatilag ingyenes munkaerőre. De érzelmi motívumok — például bosszúvágy — is jelentős szerepet játszhattak. Az sem utolsó szempont, hogy a szovjet tábornokoknak valahogy demonstrálniuk kellett Sztálin felé azt, hogy jelentős erővel álltak szemben. Budapestet például 1944. november 7-éig kellett volna Malinovszkijnak elfoglalnia; de az ostrom '45 február 13-áig húzódott el. Nem csoda, hogy a szovjetek ezek után

100 ezer magyar hadifoglyot produkáltak,

jóllehet a védősereg mindössze 40 ezer német és 30 ezer magyar katonából állott . . .

— Hogyan, milyen ürüggyel gyűjtötték össze az embereket a szovjet hatóságok?

— A lehető legkülönbözőbb okokkal. Sok emberrel például azt hitették el, hogy majd igazolást kapnak arról, hogy a szovjet hadsereg védelme alatt állnak. Másoknak azt mondták, hogy csupán néhány napos közmunkára viszik őket. Egyesek úgy tudták, hogy Debrecenben az ideiglenes magyar kormány új magyar hadsereget szervez. Aztán, amikor a vonat átlépte a román határt, akkor már megpróbáltak menekülni az emberek. Akiknek sikerült a szökés, azok helyett románokat „csaptak" a többiek közé. Máramarosszigeten, Fogsany és Brassó mellett, Temesvárott voltak nagy gyűjtőtáborok, innen vitték tovább az embereket a Szovjetunióba.

Még egy konkrét esetet említenék meg. Nemrég beszéltem Tollas Tiborral, aki jelenleg a Münchenben megjelenő Nemzetőr című emigránslap főszerkesztője. Az ő visszaemlékezései, valamint más források alapján is tudjuk, hogy '44 decemberében a szovjet csapatok megszállták a Tisza felső folyásának vidékét. A vásárosnaményi járáshoz tartozó községeket, és további három falut a kárpátaljai területhez csatolták, és itt is szovjet közigazgatást vezettek be. Az, hogy ez a még a trianoni határok közé eső terület ma is Magyarországhoz tartozik; csak annak köszönhető, hogy

még időben tiltakozott a magyar kormány

a Szövetséges Ellenőrző Bizottságnál, így aztán az angolok és amerikaiak nyomására a szovjetek 1945. júniusában kivonultak e területről. Mindenesetre addig is e falvakból minden 18—50 év közötti magyar férfit elhajtottak a Szovjetunióba, ahonnan csak töredékük tért haza évek múltán . . .

— Milyen volt a szovjet munkatáborok foglyainak összetétele?

— Az összes európai nemzet képviseltette itt magát. Így például több, nálunk menedéket nyert francia és lengyel menekült is idekerült. De előfordult olyan eset is, hogy egy Magyarországon lezuhant amerikai pilótát, akit sokáig nálunk bújtattak, végül a szovjet csapatok vitték magukkal. Sok, a náci koncentrációs táborok poklait megjárt vagy egykor munkaszolgálatos magyar zsidó átélte a szovjet munkatáborok gyötrelmeit is. Tehát az, hogy ki mit csinált a háború alatt, mellékes szempontnak számított, a lényeg a darabszám volt. Jellemző adalék, hogy ezerszámra vittek el magyar nőket is.

— Milyen feltételek mellett éltek a Szovjetunióban a kényszermunkára kárhoztatottak?

— A hadifoglyok helyzete általában nem volt sokkal rosszabb, mint a szovjet népességé. Az internálótáborok között azonban több típust különböztethetünk meg. „Normál" munkatáborok, a Szovjetunió egész területén — például a Donyec-medencében, az Uralban, Murmanszk környékén — voltak; mintegy háromszázat sikerült azonosítani. Itt a legkülönbözőbb életkörülmények mellett dolgoztak az emberek.

Voltak, akik rabszolgaként szenvedtek

bányákban. Mások csatornaépítkezéseknél — például a Lenin-csatorna kizárólag hadifoglyok munkájának eredménye — vagy gyárakban, illetve a mezőgazdaságban dolgoztak. De egyes táborokban például pénzt is kaptak a foglyok és szabad kijárásuk volt a városba.

A hírhedtebb büntetőtáborokba — Vorkuta, Norilszk, Dombasz, Sztalino stb. — elméletileg csak volt SS-katonák, illetve háborús bűnösök kerülhettek. De a foglyok többsége biztos, hogy nem az volt! Itt aztán még keményebb munka várt a foglyokra, többségük be is fejezte itt az életét.

Az úgynevezett kórháztáborok lakói is tulajdonképpen halálra voltak ítélve. Ide azok kerültek, akiknek már annyira leromlott egészségi állapotuk, hogy munkaképtelenekké váltak. Itt elképzelhetetlen körülmények uralkodtak: nem volt gyógyszer, ágy sem, a kötéseket hetente, néhol havonta cserélték. Jellemző, hogy ezeket a táborokat nem is kerítették be; nem is volt erre szükség, hiszen az emberek még mozogni sem tudtak, itt a halál volt az őr. A járványoknak, az éhezésnek betudhatóan innen csak egy elenyésző hányad került ki élve.

— Készült-e arról kimutatás, hogy a 600 ezer magyar hadifogoly közül hányan tértek vissza a Szovjetunióból?

— 1945—46-ban már érkeztek foglyok Keletről. Konkrét nyilvántartás hiányában számuk megállapításánál csak becslésekre hagyatkozhatunk, melyek felső határa 200 ezer fő. 1946. július 1-jétől állnak rendelkezésre adatok az érkező hadifoglyokról. A különböző források egymásnak teljesen ellentmondanak, mindenesetre a Honvédelmi Minisztérium veszteségi és békeelőkészítő osztályának listája alapján '46 júliusától december 31-éig 16 321, 1947-ben 101 845, 1948-ban 84 310 volt hadifogoly ért haza. Tehát 1948 novemberéig — ekkorra hivatalosan befejeződött a hadifogoly-szállítás — durván még 200 ezren tértek vissza Magyarországra.

De természetesen voltak olyanok is, akiknek a Szovjetunióban tovább tartott a kálváriájuk. Sokan csak akkor jöhettek haza, ha a táborban egy adott munkát befejeztek. Másokat jogos vagy koholt vádak alapján, háborús bűntett miatt 10-15 évre ítéltek, és csak az ötvenes évek közepén tértek vissza. Kálváriájuk utolsó állomásaként 1955-ig még különböző ÁVH-s munkatáborokban — Tiszalökön, Kazincbarcikán stb. — kellett dolgozniuk.

Mindenesetre az adatokból kitűnik, hogy mintegy 200 ezer ember hiányzik, ennyire tehető Magyarország hadifogolyvesztesége . . .

— És mennyi a polgári áldozatok száma?

— A KSH 1945-ös felmérése szerint 44 490 polgári személy halt meg háborús cselekmények — légitámadások, földi harcok — során. Természetesen az éhínség, a nagyobb csecsemőelhalálozás stb. következtében a háborús többlethalandóság jóval több ennél. Tehát Magyarország polgári áldozatainak száma mintegy 80-100 ezerre tehető.

— Külön kell foglalkozni a magyar zsidóság veszteségével.

— Itt egykori dokumentumokra, a német külügyi jegyzőkönyvek és a magyar csendőrség adataira támaszkodhatunk. A magyarországi zsidóság elleni első akció — az úgynevezett kamenyec—podolszki deportáció — 1941 őszén történt. Ekkor kb. 15-16 ezer zsidót, akik nem rendelkeztek magyar állampolgársággal, kiutasítottak az országból; teherautóval az akkori német—magyar határra,

Galíciába szállítottak és sorsukra hagytak.

Őket feltehetően az ukrán milicisták és/vagy a német SS-csapatok ölték meg.

A magyar zsidóság következő jelentős vérveszteségét 1942 januárjában szenvedte el; ekkor a magyar csendőrség hírhedt újvidéki tömeggyilkosságának kb. ezer zsidó is áldozatul esett.

A tömegdeportálások pedig 1944. május 15.—július 8. között összesen 437 402 embert érintettek. A nyilas hatalomátvétel után, további 50 ezer, főleg budapesti zsidót adtak át a németeknek. Nagy részük azonban nem koncentrációs táborba került, hanem az úgynevezett Süd-Ost-Wall erődrendszer munkálataihoz használták fel őket, az akkori német—magyar határon. Az említett 487 ezres tömegből a zsidóság New York-központú nemzetközi szervezete, a Joint szerint 130 ezren tértek vissza Magyarországra.

Még figyelembe kell vennünk a mintegy 20 ezer főnyi zsidó munkaszolgálatos sorsát is; ők az orosz fronton estek el, tehát ez az adat a katonai veszteségek között szerepel.

A magyarországi

zsidó áldozatok száma 400 ezerre tehető,

ha feltételezzük, hogy elenyészően kevesen voltak olyanok, akik túlélték a koncentrációs táborokat, de haza már nem jöhettek és így a nyilvántartásokban sem szerepelnek. Ez iszonyú adat; főleg, ha tudjuk, hogy kb. 800-900 ezer zsidó élt — az 1944-es területet számítva — a háború előtti Magyarországon.

— A magyar cigányok veszteségeiről tudsz valamilyen adatot mondani?

— Itt nemigen lehet hivatalos forrásra hivatkozni. Mindenesetre Martin Gilbert az „Atlas of the holocaust" című könyvében 50 ezer halottat említ.

— Ha összehasonlítjuk Magyarország össznépességhez viszonyított háborús veszteségeit más nemzetekével, mit tudunk ebből megállapítani?

— Magyarország katonai vesztesége nemzetközi összehasonlításban nem kiugróan magas. Ez az ország népességéhez viszonyítva is jóval kisebb például, mint az I. világháborús magyar katonai veszteség. Mivel a II. világháború folyamán Magyarországon a földi harcok elég hosszú ideig tartottak; viszonylag jelentős a polgári áldozatok száma, de ez sem tér el különösebben az európai átlagtól. Viszont a II. világháború során a szovjet és a lengyel zsidóság után a magyarországi zsidó közösséget érte a legnagyobb csapás. Es ha a hadifogoly-veszteséget nézzük; Németország után azonnal Magyarország következik . . .

Rózsa Iván

Mint ismeretes, Tornai József költő tette azt a javaslatot az MDF kongresszusán, hogy a magyar parlament tartson ünnepi ülést, ahol emlékezzen meg a második világháború zsidó, cigány és egyéb áldozatairól, s mintegy a nemzet nevében kövesse meg e honfitársainkat.

A parlament elnökének titkárságán azt tudtuk meg, hogy a május 10-én kezdődő ülésszakot ezzel kezdi majd a testület. Az előkészületek jelenlegi állása szerint Szűrös Mátyás mond majd beszédet, ami tartalmazni fogja a megkövetés mozzanatát. Több képviselő hozzászólása is várható.

Népirtásról, antiszemitizmusról, cigányellenességről

Bíró András újságíró, lapszerkesztő. 1956-tól 30 éven át külföldön élt. A harmadik világ problémáival foglalkozott, alapító szerkesztője volt a FAO Ceres című — a harmadik világ agrárfejlődésével foglalkozó — lapjának. Több ENSZ-intézmény tanácsadója kommunikációs kérdésekben. Afrikában újságíróképzés fűződik nevéhez. Magyarországon egy ENSZ-kutatást vezet, amely három magyar falu közösségi önvizsgálatával foglalkozik. A Wallenberg Egyesület tagja.

— Időszerűnek tartja-e ön a nemzet, a kormány eme gesztusát?

— Határozottan igen. Most, hogy az utóbbi 40-45 év többi nagy hazugsága fölött is emelgeti a fedőt a fortyogó társadalom, ez a téma sem maradhat érintetlen. A Holocaust, az antiszemitizmus, a cigánygyűlölet, a másság előlép lassan a félelem takarásából és fölszínre kerülnek a fölhalmozott előítéletek, félreértések, indulatok. A további hallgatás mindenképpen a patológikus állapotot tartaná fönn, ám az is kérdés, mennyire egészséges lesz most a szembenézés.

— Mit gondol ön, hogyan fogadják majd zsidó és cigány honfitársaink ezt a szerencsésnek tűnő gesztust?

— Szeretném leszögezni: a gesztus lehet, hogy szerencsétlen lesz, de szükséges és elkerülhetetlen. Ennek a kérdéskörnek nincs sunyi megoldása. A tolerancia iskolája lesz ez mindannyiunk számára, hisz szembe kell néznünk önmagunkkal, a körülöttünk, köztünk lévő másfélékkel, velük kapcsolatos érzelmeinkkel. Amiket ha nem tárgyalunk ki, nem jöhet létre köztünk a kölcsönös respektus. Ezért a megkövetés helyett a parlamentnek arra kellene törekednie, hogy a nyilvános párbeszédet meghirdesse, elkezdje és segítse. S a tisztázásnak akkor is be kell következnie, ha a zsidóság egy jelentős — az asszimilálódás útját választó — része hallani sem akar a Holocaust, az antiszemitizmus és hasonlók napirendre tűzéséről.

— Amit mindenképpen segít megérteni, ha arra gondolunk, mily kevés tapasztalata lehet évezredes története során a zsidóságnak a megbélyegzettség nélküli, biztonságos egyéni és közösségi létezésről, a haza nyújtotta magabiztosságról. S különösen ebben az országban, ahol több száz ezrüknek az életét sem volt képes megtartani a többségi nemzetrész, miközben a Don-kanyarban ugyanennek a drámának egy másik tragédiája zajlott. Valami olyan módot kellene most találnunk, ami nem torkollik szomorú versengésbe arról, hogy kinek a sérelmei nagyobbak, amiből nem lesz indokolatlan bűntudat az egyik oldalon, a feltételezett fenyegetettség félelme a másikon.

— Akkor ijesztő, s addig érthetetlen egymásnak két ember, amíg nem ismerik egymást. Nekünk most el kell kezdenünk úgy élni, hogy ezentúl egymás szemébe nézünk, kitapintjuk egymást, és kölcsönösen

föltárjuk sérelmeinket, fájó pontjainkat.

A zsidóknak meg kell próbálni föladni a bezárkózást, a többségi nemzetrésznek pedig értékítélet nélkül kell elfogadnia a másságot. A legveszélyesebb itt a hipokrita papolás, a bűntudatkeltő prédikálás. Az NSZK-ban a hatvanas-hetvenes években napirendre tűzték a nácizmusnak a faji megkülönböztetéshez, a felsőbbrendűséghez kapcsolódó aspektusait is. Kibeszélték az iskolákban, a tömegkommunikációban, a családokban. Végigélték azok is, akik nem éltek még a háború idején; hogyan is maradhattak volna ki belőle, hiszen az apáikról volt szó. Mindebből kialakult egy olyan közvélemény, egy olyan egyéni és nemzettudat, ami majdhogynem kizárttá teszi, hogy megismétlődhessen a múlt. Ausztriában

(Folytatás a 7. oldalon.)

(Folytatás a 6. oldalról.)

kevésbé ment végbe ez a megtisztulás, s láthatók is ennek következményei. Sikerült olyan köztársasági elnököt választaniuk, akinek magatartása, ha nem is háborús bűnös, de mindenesetre tagadásra szorul, s láthatjuk azt is, milyen önbecsülési nehézségeket kelt mindez egy népben. Az antiszemitizmus, a cigányellenesség nem a múlté, ezt tudomásul kell venni. S azt ugye nem kell külön hangsúlyoznom, hogy annak az embernek, s annak a népnek vannak problémái mások másságának elfogadásával, akinek és amelynek a saját identitása nem tisztázott, hanem zavarokkal terhelt.

— Számomra egy pillanatig sem kétséges, hogy az antiszemitizmus, a cigányellenesség és egyebek kioltása nem kizárólag, sőt nem is elsősorban a zsidók, a cigányok és egyéb érintettek ügye, hanem a többségi nemzetrész fájdalmas, ám kikerülhetetlen gyógyuló aktusa. Hogyan értékeli ön ebből a szempontból az utóbbi fél évszázadot?

— A zsidókkal kapcsolatos tisztázandó dolgokat, a sztereotípiák felszámolását legalább 1919-nél kell kezdeni. Kétségtelen, hogy a magát fenyegetettnek érző zsidóság érzékenyen reagál a társadalmi rezdülésekre, vonzódik a radikális megoldásokhoz, és akkor is gyorsan kapcsolódott egy ilyen mozgalomhoz, azaz a kommunista párthoz. A Horthy-propaganda igen ügyesen egyenlőségjellé fordította a kommunista és zsidó „kategóriák" közti kapcsolatot, és ez mindenképpen hozzájárult az antiszemitizmus erősödéséhez. A második világháború alatt volt legalább egy fontos különbség a zsidó, valamint a nem zsidó életvesztések között: amíg például a Don-kanyari katona úgy érezhette, hogy ő a hazájáért harcol, s ennek során az élete is veszélyben van, addig a zsidók eleve potenciális áldozatok voltak, azért mert zsidónak születtek, s a nemzethez való tartozásuk helyett ismét a kiszolgáltatottság jutott osztályrészükül. 1945 és '48 között valami történt: kezdtek behegedni a sebek, s közben elkezdték tárgyalni is a kérdést, de aztán 1949-ben mintha elvágták volna az egészet. Ez persze komplex ügy megint: tény ugyanis, hogy a hatalmon lévő párt vezetői nagy részben zsidók voltak — bár nem vállalták zsidóságukat, asszimilánsnak tekintették magukat, amihez persze joguk volt, de a tényen ez nem változtat. A kommunistaellenesség tehát ismét élezte az antiszemitizmust. Ráadásul a háború után biztosítani akarták, hogy az erőszakszervezetekből kiirtsák a fasiszta maradványokat és kézenfekvő, hogy a zsidók voltak a legmegbízhatóbbak ebből a szempontból, úgyhogy a népességben elfoglalt arányuknál jóval nagyobb számban kerültek ezekbe az intézményekbe. Ez természetesen tovább élezte az indulatokat. A rákövetkező évtizedekben a sztereotípiák, hazugságok, érzelmek és sérelmek hagyományozódtak mindkét oldalon, miközben a cigányok esetében egyértelműen végbement az elnyomás belsővé válása, azaz tetten érhető, hogy a cigányok maguk is elfogadják, hogy ők „kevesebbet érnek" a nem cigányoknál.

— Ezzel — úgy tűnik — eljutottunk napjainkig. Remélhetőleg egyre többen vállalnak felelősséget azért, hogy megtörjenek a sérelmeket dédelgető előítéletek. Ön szerint mihez kezdjünk a megbékélés érdekében?

— Biztos, hogy a tények, a nem megideologizált tények megismerésével kell kezdeni egyszerre az összes csatornán: az iskolában, a publikációkban, a filmekben, el kell kezdeni az ellentmondásos múlt föltárását. A Wallenberg egyesület például felkérte a televíziót, hogy vetítse le egy francia rendező intelligens, becsületes dokumentumfilmjét, a Shoat, a Holocaustról. Nem vállalták, mondván, elég bajuk van az embereknek, minek még ez is. Ez védhetetlen álláspont, nemcsak azért, mert ez a film végigment egész Nyugat-Európa tévéin, hanem azért is, mert a lehetőséget meg kell adni az embereknek a tények megismerésére. És

ez a domináns nemzetegység feladata.

— De vajon készen áll-e a zsidóság arra, hogy a „másik oldal" fölvesse a maga sérelmeit a bizonyos szakmákban levő úgynevezett „zsidómaffiákról" és hasonlókról?

— Készen áll-e vagy nem, a tisztázás útja csak ez lehet. Csak így lehet megvizsgálni, hogy az oly mélyre ivódott állítások megállják-e a helyüket. Egy másik szükséges mozzanat a megkülönböztetett identitások megszerveződött föllépése saját nevükben, azért, hogy egyenlőségük jogának a gyakorlatban is érvényt szerezzenek. Ez nyilván újabb provokáció lesz az előítéletek megfogalmazására, de nem látok más lehetőséget, csak ezt az utat járhatjuk. Maga a Wallenberg-egyesület is egyike a párbeszéd terepeinek. Fiatalok, túlnyomórészt nem zsidó fiatalok indították, ez garancia arra, hogy az út nehéz, de lehetséges, és ez nagyon reménykeltő...

M. G.

Ki gátat vet, vihart arat

Szándéknyilatkozat a Hallgatói Érdekegyeztető Fórum létrehozásáról

Március végén az egyetemen működő öntevékeny csoportok — alapvetően a HT kezdeményezésére — Érdekegyeztető Fórum megalakítását határozták el.

A különböző vélemények, javaslatok megvitatására az alulírott szervezetek képviselői április 19-én ismét találkoztak. Egyetértésre jutottak abban, hogy HÉF létrehozására hívják fel az egyetemen működő hallgatói öntevékeny csoportokat, érdekképviseleti és politikai szervezeteket.

I. MIÉRT VAN SZÜKSÉG ILYEN FÓRUMRA?

— A HT-t lényegében két fő feladattal hozta létre az egyetemi diákság: — a hallgatók érdekképviseletét ellátni az egyetemi tanácsban (hallgatói érdekek, vélemények becsatornázása, képviselete), illetve a hallgatók tájékoztatása információs szerep; — az egyetemi hallgatói közéletet szervezni, de inkább a kezdeményezéseket támogatni.

— A tapasztalatok alapján a HT elsősorban csak az elsőnek tudott megfelelni, abból is a hatékony képviseletet ellátva, azonban a közvetlen kapcsolattartás a hallgatósággal tökéletlen volt.

— A szervezett diákcsoportok érdekeinek és véleményének felszínre hozásával, határozott állásfoglalásokkal a fórum hatékonyabbá tehetné a HT érdekképviseleti tevékenységét.

— A benne részt vevő diákcsoportok tekintélyénél fogva képes lehet az egyetemi vezetés és az egyetemi folyamatok befolyásolására.

— A jelenlegi szétszórt hallgatói közéletben egyfajta csomópontot jelenthet, ezáltal segítve egymás véleményének árnyaltabb megismerését.

— Agora lenne, melyen az eltérő nézetek súlyuknak megfelelő hangot kapnak.

II. HOGYAN MŰKÖDJÖN A FÓRUM?

A fórum nem operatív szerv, hanem kizárólag konzultatív jelleggel működő testület. Minden, az egyetemen működő hallgatói öntevékeny csoport, érdekvédelmi és politikai szervezet tagja lehet, ha részvételi szándékát jelzi.

A fórum döntési jogokat nem kapna, de állásfoglalásokat, felhívásokat fogalmazhatna meg a konszenzuselv alapján. Állásfoglalásait, felhívásait nyilvánosságra hozza!

A következő gyűlés időpontjáról maga dönt, de indokolt esetben bárki kérhesse összehívását (ennek technikai feltételeit a HT biztosítja). Indokolt esetben a fórum ad hoc-jelleggel képviselőt küld az egyetemi tanácsba. A HT informálja a fórumot az ifjúság érdekeit érintő kérdésekről és közvetíti a felvetett problémákat az egyetem vezetése felé.

Véleményünk szerint a fórum jelentőségét növelné, hogy lehetőséget ad arra, hogy az egyes szervezetek támogatókat nyerjenek meg saját problémáik megoldásához, akcióik szervezéséhez. Közös fellépésünkkel az egyenként nem eléggé súlyos véleményünket nyomatékosíthatjuk, és a diákszolidaritás ismét jellemzője lesz egyetemünknek.

Ha a fentiekkel egyetértetek, vegyetek részt a HEF munkájában! Alakuló ülés 1989. május 3-án 16.00 órakor. Helyszín: E. 297. Résztvevők: AIESEC, Hallgatói Tagozat, Hallgatói Tudományos Tanács, Kinizsi DB, Széchenyi Szakkollégium, Rajk László Szakkollégium.

Koncepciós perek — ma!

Ki-bezárt a párt

Vágréti László másfél-két éve lapunk levelező szerzője. Számos cikkével mintegy „alulnézetből", a munkás-értelmiségi szemszögéből szólt hozzá országos problémákhoz, illetve az egyetemünkön folyó teoretikus vitákhoz. Részben tehát munkakapcsolatunk indokolja, hogy megjelentessük következő, többé-kevésbé személyes problémáit érintő cikkét és levelét. Ennél azonban fontosabb, hogy úgy véljük, ezek az írásai (is) súlyos általános tanulságok levonására késztethetik az olvasót.

TISZTELT SZERKESZTŐSÉG!

Némi szentimentalizmussal ismét önöknél kéredzkedek a nyilvánosság elé, ugyanis a *Közgazdász* volt az első és lényegében véve az egyetlen újság, amely közölte egy kollektívának, a Közgáz pártbizottságának az 1988. áprilisi MSZMP KEB-döntéssel szemben előterjesztett tiltakozását. Meg kell mondjam tisztességgel, nekem a politikához úgyszólván már nincs semmi közöm, így az MSZMP-hez is csak emlékek kötnek. Csupán azért ragadtattam írásra magam, mert betegesen irtózom az igazságtalanságtól.

Az újságokban megjelent MTI-tudósításokból értesültem arról, hogy egy újabb KEB-döntés nyomán újra az MSZMP tagja lett *Bihari Mihály, Bíró Zoltán, Király Zoltán* és *Lengyel László*. A hír magyarázataként *Lukács János*, a KEB elnöke még elmondta, hogy a négy embert *„Egy évvel ezelőtt politikai magatartásuk, nem pedig politikai nézeteik miatt zárták ki a pártból. Az akkori szervezeti működésből, az akkori felfogásból és a párttagsággal szemben támasztható politikai követelményekből kiindulva hozta meg határozatát a Központi Ellenőrző Bizottság. Az akkori viszonyok között ez a döntés minden bizonnyal helyes volt."* Más szóval: Bihariékat nem reformtevékenységük, hanem pártszerűtlen viselkedésük miatt büntették meg. Emlékezetem szerint ezt az érvelést tulajdonképpen mindenki elfogadta. Még a kizárás ellen tiltakozók is. Sőt, még a kizárt emberek is, akik fellebbezéseikben álláspontjuk tartalmi igazsága, történelmi progresszivitása mellett érveltek. Vagy hadd idézzek két mondatot a Közgazdasági Egyetemen is tanító barátom tiltakozó leveléből: *„Nevezetteknek nézeteit különböző kiadványokból, vitákról ismerem és úgy vélem, hogy saját elveim igen közel állnak az övéikhez. Tudom, hogy e gondolatok vitathatók és vitatandók, úgy gondolom azonban, hogy egyedül a nyílt, elvtársi, párton belüli vita segítheti ki a pártot és az országot jelenlegi kritikus helyzetünkből."* Egy másik idézet a Közgazdász 1988. május 5-ei számából: *„Szarvas László terjesztette a pártbizottság elé azt a levelet, amelyet Bihari Mihály, Király Zoltán, Lengyel László és Bíró Zoltán pártból való kizárásával kapcsolatban fogalmazott meg a vb. A levélben kifogásolják, hogy a KEB határozata és annak a Titkári Tájékoztatóban közölt indoklása számunkra nem meggyőző."*

Tehát: „nem meggyőző", „vitatható", „vitatandó", és a többi. A munkásokra jellemző leegyszerűsítő gőggel azt mondhatnám, tipikus értelmiségi „érvelés". Én ugyanis a KEB-hez eljuttatott tiltakozásomban annak idején arra hívtam föl a figyelmet, hogy a testüle Bihari Mihály és Lengyel László (kettőjük büntetése ellen protestáltam, mert csak őket ismertem közelebbről), szóval Bihari és Lengyel kizárását indokoló tájékoztatójában a KEB képtelen vádakat fogalmazott meg. Egészen konkrétan: azt írták, hogy a kizárt párttagok 1. tagadják a párt vezető szerepét, 2. tagadják az elmúlt 40 év vívmányait és 3. tagadják a párt megújuló képességét.

Ez az indoklás volna „nem meggyőző"? Hogy lehet ilyet mondani, amikor az olvasó ember maradéktalanul *meggyőződhetett* a vádpontok abszolút tarthatatlanságáról. Nem akarom hosszúra nyújtani levelemet, ezért csak egyetlen (jellemző) példával próbálom meg igazolni állításomat. Bihari Mihály a Reform és demokrácia című tanulmányában ezt írja: *„A párt politikai vezető szerepéből fakadó alkotmányos jogait és kötelezettségeit az Alkotmánytörvényben vagy önálló párttörvényben kell rögzíteni."* Biharinak a párt vezető szerepére vonatkozó kodifikációs tétele *vitatható*? Persze, hogy vitatható. (Az élet ugye nemcsak vitatta, hanem cáfolja is ezt a kompromisszumtézist.) Ám messze nem ez a lényeg, nem ez a fontos, hanem annak hangsúlyozása, miszerint *vitathatatlan*, fehéren-feketén kimutatható, hogy Bihari *nem tagadta a párt vezető szerepét*. Egyszóval, Bihari nézetrendszere vitatható, az viszont vitathatatlan, hogy a KEB vádja hamis. Újra kérdem: hogyan lehet pusztán elvi vitát forszírozni akkor, amikor embereket bántanak, amikor cinikusan sértik az igazságot? Miért ne mondhatnánk ki egyértelműen: a kizárás koncepciós per következménye volt ugyanúgy, mint ahogy a „visszazárás" is az. Bihari Mihályt és Lengyel Lászlót (valószínűleg Bíró Zoltánt és Király Zoltánt is) az MSZMP-n belül zajló hatalmi harcban pártállásuk, politikai hovatartozásuk miatt diszkriminálta egy szűk hatalmi csoport, mely csoport most hatalmi érdekeinek okán igyekszik a rehabilitáció látszatát keltve visszatuszkolni Bihariékat a pártba. Ha párttag volnék, ez utóbbi döntés ellen is tiltakoznék, hiszen a KEB mindkét határozatával megsértette az MSZMP Szervezeti Szabályzatát.

Kérem, még olvassák el azt a levelet, amelyet viszonválaszként írtam a KEB elnökéhez, s amelyből szépen kitűnik, hogy a Központi Ellenőrző Bizottság tisztségviselői miként próbáltak elbánni egy, a reformelképzeléseket támogató, ugyanakkor *szigorú pártszerűséggel* politizáló munkásemberrel.

Erre a levélre mind ez ideig nem érkezett válasz.

Vágréti László

TISZTELT GYENES ANDRÁS ELVTÁRS!

1988. április 11-én, Bihari Mihály és Lengyel László kizárásával kapcsolatosan levelet írtam a t. KEB címére. Levelemben jeleztem, hogy olvasmányaim (Marx, Lenin, Bihari, Lengyel, stb. írásai) alapján a szocializmus ügyét, marxista—leninista pártunk politikáját azzal az eszmeiséggel azonosítom, amelyet Bihari és Lengyel elvtársak is képviselnek. Kértem továbbá, hogy Bihariék fegyelmi ügyének anyagát bocsássák a párton belül nyilvános vitára.

1988. május 10-én, a III. kerületi pártbizottság épületében megjelent egy elvtárs, aki (elmondása szerint) arra volt hivatott, hogy a KEB képviseletében reagáljon levelemre. Sajnálattal tudatom, hogy a beszélgetésen nem alakult ki érdemi eszmecsere, bár én tisztességgel fölkészültem egy valóságos politikai vitára. Ezzel szemben munkatársuk érvelés helyett személyemet támadta, megpróbált lejáratni, megfélemlíteni, megfenyegetni.

Engem persze nem az olcsó rágalmak, kisstílű sértegetések, burkolt és nyílt fenyegetések feszélyeznek igazán. Elszomorítónak tartom, hogy pártom központi ellenőrző bizottságának politikai munkatársa politikai vitában még egy kőműves művezetőt sem képes komolyabb szellemi erőfeszítésre késztetni.

Továbbra is várom szíves tájékoztatásukat arról, hogy Bihari Mihály és Lengyel László elvtársak nézetei mely pontokon és menynyiben térnek el Karl Marx álláspontjától.

Munkatársuk, hivatkozva „főnökei utasítására" indítványozta, hogy alapszervezetem fegyelmileg vonjon felelősségre, továbbá javasolta a pártból való kizárásomat. És mindezt azért, mert a KEB-hez és csakis a KEB-hez küldött ajánlott levelemben kétségeimnek adtam hangot a KEB egy döntésével kapcsolatosan és megoldási javaslattal éltem. Kérem, mihamarabb írásban közöljék, hogy magatartásommal a szervezeti szabályzat mely pontját sértettem meg, ennek hiányában ugyanis okkal feltételezhető, hogy munkatársuk tudatosan helyezkedett szembe a szervezeti szabályzat I. fejezetének 2. d) pontjában foglaltakkal és az arra vonatkozó végrehajtási utasításokkal.

Budapest, 1988. május 11.

Tisztelettel:
Vágréti László

Félezer aláírás Maróthy ellen

TISZTELT MINISZTER ÚR!

Mellékelten küldjük azokat az aláírásokat, amelyeket az Ön, egyetemünkön tett látogatása alkalmával gyűjtöttünk. Az aláírók — az egyetem több mint félezer hallgatója, oktatója, és dolgozója — személyes részvételüket ajánlották fel a visegrád—nagymarosi építkezés beszüntetése esetén a helyreállítási munkálatokban.

Kérjük, hogy a kormány- és parlamenti döntések meghozatalánál hangsúlyozottan vegyék figyelembe, hogy a vízlépcsőt ellenzők nagy része nem pusztán elítéli az építkezést, hanem többnapos munkát is végezne a természetes állapot visszaállítása érdekében. Ön, mint a környezetvédelemért felelős legfőbb hivatalnok, nyilván külön méltányolja az állampolgárok egy csoportjának ilyetén aktivitását.

Ezúton is szeretnénk ugyanakkor felhívni a figyelmét arra, hogy Németh Miklós miniszterelnök nyilvánosan tett ígérete ellenére az OVIBER továbbra is teljes intenzitással folytatja az építkezést, nem kímélve a környezetet és a társadalom türelmét. Kérjük, kérje számon a miniszterelnökön az ígéretét, hiszen az egész kormány hitelét veszélyezteti, ha vezetője a levegőbe beszél.

Figyelmét megköszönve, a szervezők nevében tisztelettel:

Both Vilmos
Szalai Péter

Majális — Student módra

Az idei majális körüli tanácstalanság közepette biztos programot kínál mindenkinek a STUDENT Diákszövetkezeti Csoport. 1989. május 6-án (szombaton) 13 órakor rendezzük meg majálissal egybekötött ez évi második tagértekezletünket az MKKE Tarkarét utcai kollégiumában (Budapest, X., Tarkarét u. 6.).

A rövidre tervezett tagértekezlet várható napirendi pontjai: — időközi beszámoló az első negyedévről; — jelölőbizottság választása az 1990. évi vezetőségi választásra; — tájékoztató a nyári munkalehetőségekről; — egyéb (kérdések, közérdekű információk).

A tagértekezletet követően kerül sor a majálisra, melyre szeretettel meghívunk mindenkit, nemcsak tagjainkat, hanem egyetemünk minden hallgatóját és oktatóját is!

Diákok és tanárok! Lazítsunk együtt a vizsgaidőszak előtt! Íme egy kis ízelítő a programból: — korlátlan mennyiségben lesz zene, sör, virsli, kolbász (Budapest legolcsóbb áraival); — sakkszimultánt ad Szögi Gábor (III. pü.) sakkozó; — sör—virsli mérkőzéssorozat; — megnézheted a „Négybalkezes" című francia mozifilmet.

Várunk mindenkit a barátnőjével, barátjával együtt! Megközelítés: a kollégium előtt áll meg a 168-as busz, amely az Örs vezér térről indul.

Intéző Bizottság

UNIVERSITAS

Májusban régi rend szerint 60 órát lehet dolgozni. A 10 százalékos prémiumrendszerünk továbbra is érvényes, egészen 1989. május 31-ig.

Akit érdekel az idegenforgalmi szolgáltatással kapcsolatos, érdekes, kötetlen időbeosztással végezhető ügynöki munka, az keresse Marosi Lászlót, az UNIVERSITAS-irodában, vagy Pál-Szabó Andrást a Ráday kollégiumban (384-766/317. szoba).

Ezenkívül gépkönyvelők jelentkezését több munkára várjuk!

Betanulási lehetőség, átlagnál jóval magasabb órabér!

Munkák:

1. adminisztratív — szakmai		
Skála Reklámstúdió, adatrögzítés oroszul	de., du.	Gyémánt Csilla 173-033/L. 313.
ELMŰ	de., du.	Szabó Mária 384-766/414.
Kopint-Datorg, adatbevitel idegen nyelven	de., du.	Demeter Krisztina 882-434.
Mikroelektronikai Váll. adatrögzítés	de., du.	Gyémánt Csilla 173-022/L. 313.
Magyar Kábel	de., du.	Nagy Zsuzsa 567-565/24.
Lottó Áruház		Forgó Ferenc 764-481.
HALÉRT	de., du.	Kő Attila 173-033/L. 107.
FERUNION idegen nyelvű levelező (német—angol)	kötetlen munkaidő	Szabó Mihály 176-426 UNIVERSITAS-iroda
2. fizikai		
Csepeltextil	de.	Varga Tamás 173-033/F. 313.
Hazai Fésűsfonó	du. éjjel	Csáki Sándor 384-766/501.
ELMŰ	de., du.	Szabó Mária 384-766/217.
Magyar Hitelbank Rt.	de, vagy du. (tartósan)	Babics Egon 384-766/217.
UNIPACK	de., du.	Kalocsai Péter 606-697
Egyetemi Nyomda	de., du.	Péter János 384-766/508.
Szeszipari Vállalat	de.	Péter János 384-766/508.
Magyar Posztó	de., du. éjjel	Turi László 147-975.
Kossuth Nyomda	de., du. éjjel	Pesti Imre 664-855/201.
Lőrinci Fonó	de., du. éjjel	Hoffman József 122-422.

A fizetés májusban 18-án, csütörtökön lesz 13.00—17.00 között az UNIVERSITAS-irodában.

A pénztári órák új rendje: Hétfő—csütörtök: 13.00—16.00. Pénteken nincs pénztár

Keress bennünket, hogy kereshess ! !

Az UNIVERSITAS-iroda címe: Bp. Kinizsi u. 1—7. I/160. szoba.

Telefon: 170-233/150. vagy 176-426.

DARÁZSFÉSZEK

(Folytatás az 1. oldalról)

nem mutatkozott. Ekkor — mily meglepő dolog! — a KISZ-bizottságon forgolódó (nem KISZ-tag!) egyetemisták közül tíz úgy döntött, hogy

kár lenne a KEN csendes halódását végignézni.

és bár senki nem kötelezte őket, vállukra vették a feladatot. Sajnos egyedül maradtak, a meghirdetett szervezői időpontokra egyik öntevékeny csoport sem méltóztatott ellátogatni, pedig előtte személyesen megkerestük őket. Ígéretünk több zsákkal volt, ezért úgy gondoltuk, sebaj, majd a konkrét munkába bekapcsolódnak. Nem így lett. Segítséget csak négy szervezettől kaptunk: Hallgatói tagozattól (70 ezer forintos támogatás), a KDC rengeteg munkát ingyen elvégző rendezőitől (valamint színpadvilágítás), a Dunaparty Clubtól (10 ezer forintos támogatás a vasárnap esti koncertre) és végül a DSK-tól (támogatás a sportnapra).

Senki más a füle botját sem mozdította! Szeretve tisztelt Közművelődési Bizottságunk megingathatatlan érveire hivatkozva egy árva garassal sem támogatta egyetemünk legnagyobb közművelődési rendezvényét. Elgondolkodtató...

Szólni kell még az állami vezetés, pontosabban *Kupcsik József* és *Monek Lászlóné* jóindulatáról, akik a lehetőségeiken belül maximális támogatást adtak a szervezőgárdának.

Két kis szervezetről kell még néhány szót szólni. Az instruktorokról, akik a saját 30 fős létszámuk ellenére külön csapatot indítottak, tudván azt, hogy a központi „piszkos munkák", több éjszakás plakátrajzolások, takarítások és anyagbeszerzés is rájuk fog maradni saját stábmunkájuk mellett, valamint az ÉV tagjairól, akik a büfét és a sportnapot szervezték.

Fotó: Rózsa Gábor

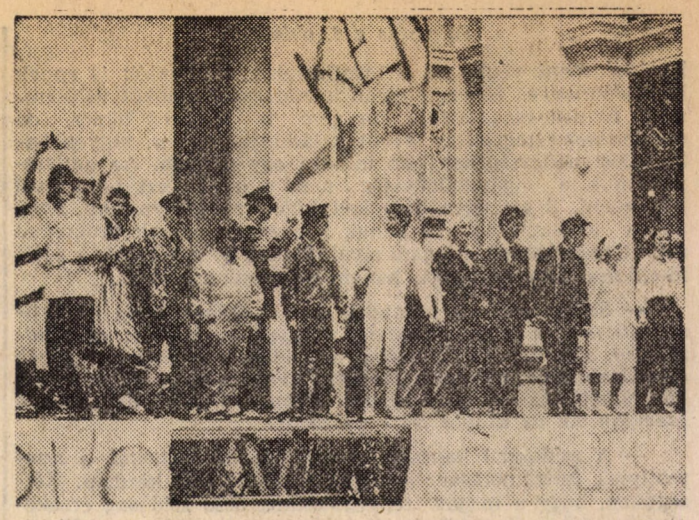

Egyenruha a javából

Ennyi. A legnagyobb jóindulattal sem tudom folytatni a felsorolást, mert nem volt más, aki fejlett kritikai észrevételein és üres ígéretein kívül bármit is tett volna az ügy érdekében.

Tisztelt egyetemi csoportok, SG, Szakkollégiumok, Mikor, Homály és egyéb klubok, kollégiumok, hallgatói munkavállalási csoportok. Kedves választott és kinevezett vezetők, hétköznapi egyetemisták! Ti melyik egyetemre jártok?

Nektek teljesen mindegy,

hogy egyetemünk közélete teljesen széthullik, hogy egyetlen ismerősötök a Marx-szobor (jobb esetben), hogy lassan már mindenki csak az elmékekből él?

Persze lehet, hogy ez így helyes. Egyetemi közéletünk egyre zsugorodó elefántcsont-tornyocskáiból majd kígyót-békát kiabálunk egymásra, és a böl-csészek és műszakiak általunk mélyen lenézett bulijait magunkban irigyelve nagyot lépünk — persze külön-külön! — legszebb öt évünk elszürkítése felé.

Részvétem. És elnézést, hogy ezzel a négy nappal megpróbáltuk megakadályozni ezt.

PS: Ennek a pár sornak nem az a célja, hogy végképp összeveszítse a megemlített hallgatói csoportokat, hanem az, hogy végre közösen kezdjünk el gondolkozni egyetemünk belső életéről. Elsősorban azokkal, akiknek ez kötelességük lenne, és mégsem teszik meg.

K. F.

Az MKKE Ráday Dixie Klub

első-másodéves fiúk jelentkezését várja rendezés céljából. Fizetés: 400 Ft/alkalom. Jelentkezés: Csáki Sándor Ráday koleszban (Ráday u. 43—45), telefon: 384-766/501. szoba. Munka: péntekenként 19—01 óráig.

Sport

A bajnokságok a vége felé közeledik. A női röplabdacsapatunk nagyon jól szerepel, eddig veretlen, az NB I-be jutásért kell még játszania. Legutolsó eredmények Békéscsaba—Közgáz 0-3. Kiválóan játszottak: *Nádori Katalin, Kovács Kinga, Mogyorósi Erika.* Április 29-én Kalocsán játszottak, az eredményt még nem ismerjük. A következő bajnoki mérkőzés itthon lesz az OSC ellen május 5-én 16 órakor a Kinizsi utcában. Szeretettel várjuk a szurkolókat.

A női kosárlabdacsapat már az NB I-be jutásért küzd. A bejutásért az első meccset a Szolnok ellen játszották 4 ponttal nyertek. Május 7-én 11 órakor a Kinizsiben játszanak a Szombathely ellen. Reméljük itt sem hiányoznak majd a drukkerek.

A férfi kosárlabdacsapat az NB II-ben 3., 6. helyezésért játszik. Eddig közepes eredmények. A férfi főiskolai kosárlabdacsapat viszont nagyon jó eredménnyel bejutott az országos négyes döntőbe. Április 28—29—30-án játszottunk Pécsett, hogy eldöntsék ki a legjobb a négy közül.

A Nyilvánosság Klub vitája

„Ellhallgatások és torzítások, avagy hogyan kutatható a közelmúlt történelme" címmel a Nyilvánosság Klub — közösen a Hajnal István Körrel és a Történelmi Igazságtétel Bizottsággal — vitát rendez május 6-án, szombaton, 10—16 óra között egyetemünkön. A rendezvény felkért hozzászólói: Gyáni Tibor, Pető Iván, Szili Ferenc, Varga László, Farkas Vladimir, Hegedüs B. András. A vitát Hanák Péter vezeti.

A szervezők mindenkit szeretettel várnak!

Vörös naplemente

Szerény ebéddel — „sertéspörkölt, tarhonya, vegyes vágott savanyú, kakaós csiga" — vette kezdetét a KISZ utolsó kongresszusa, melynek április 21—23. között a Budapest Sportcsarnok adott otthont. A mintegy 800 küldöttnek a szövetség további sorsáról kellett döntenie.

A szervezet elvesztette korábbi monopolhelyzetét, emellett jelentősen lecsökkent az ifjúságra gyakorolt hatása. A változásokhoz való alkalmazkodást meggátolta a nagy létszámú apparátus, amely képzettségénél és egzisztenciális érdekeinél fogva a hagyományos centralizált irányításhoz kötődött. Ugyanakkor létszáma és vagyona alapján továbbra is a legnagyobb súlyú ifjúsági politikai szervezet maradt a KISZ. Ebben a helyzetben a politikailag erősen megosztott tagságon belül eltérő vélemények alakultak ki a működési módra, a választott politikai értékekre és az MSZMP-hez való viszonyra vonatkozóan. A kongresszuson három markáns álláspont ütközött egymással.

Gonci János — aki az apparátus jelentékeny részét és a kongresszusi küldöttek egynegyedét (kétszáz fő) tudhatta maga mögött — véleménye szerint *a vagyont nem szabad felosztani, meg kell tartani a kommunista jelzőt,* és fenn kell tartani a 70-es években jól bevált struktúrát. Ezzel szemben a kis létszámú, bár igen *aktív reformerek álláspontja szerint* a KISZ-nek politikai értékek mentén szerveződő, *gazdaságilag önálló kiskoalíciók szövetségévé kell alakulnia.* Az erős emberek közül *Gyurcsány Ferenc* képviselte ezt a nézetet, és hatásos beszédével jelentékenyen növelte a reformszárny befolyását, de az még *így is messze elmaradt a „balosok" mögött. Nagy Imre a centrum megragadására törekedett* — mint utóbb kiderült — *sikerrel.* Ennek érdekében a kongresszust megelőzően — hatalmi pozícióját taktikusan kihasználva — *többfordulós egyeztető tárgyalásokat folytatott a küldöttcsoportok vezetőivel.* A „papírok szintjén" *minden radikális gondolatot hajlandó volt elfogadni, ugyanakkor nem erőltette a tényleges változásokat.*

Végül *megszületett a DEMISZ,* amely *nem kevésbé ellentmondásos, mint a KISZ.* Bár az új szervezet *gazdaságilag önálló és szabadon politizáló tagszervezetek szövetsége,* mégis figyelmet érdemel, hogy *a tagszervezetek döntő többsége területi alapon jött létre.* Másrészt igaz, hogy *a DEMISZ már nem az MSZMP ifjúsági szervezete,* de első elnöke az a *Nagy Imre, aki továbbra is szoros szálakkal kötődik a hatalmon lévő párthoz.*

A kongresszus után *számos kérdés vár válaszra.* Vajon a DEMISZ jelenlegi *hamis sokszínűségét felváltja-e* a különböző színű tagszervezetek által alkotott *valódi sokszínűség?* A kongresszuson erőteljesen fellépő *baloldal elhallgat, frakcióvá szerveződik, esetleg kilép a szövetségből?* A KISZ-ből átmentett apparátus és politikai *vezetés képes lesz-e új szerepkörének betöltésére? Hogyan dönt az UDSZ, belép vagy kívül marad?*

Rengeteg a kétely, egy azonban bizonyos: *a jelenlegi DEMISZ a balosoknak sok, a reformereknek kevés.* Kinek jó?

f. j.

Pályázati felhívások!

Az Amerikai Orosztanárok Szövetsége és Egyetemünk közötti megállapodás keretében ez évben is lehetőség nyílik, hogy hallgatók 6 hetes szakmai és angol nyelvi tanfolyamra utazzanak az USA-ba. A kiküldendő hallgatókat pályázat alapján, angol nyelvi meghallgatás keretében választja ki a zsűri.

A pályázat feltételei a következők:

— 8 féléves képzésben résztvevő hallgatók közül a 6. félévet, a 9 féléves képzésben résztvevő hallgatók közül a 8. félévet az idén befejező hallgatók;

— azok a hallgatók, akik az elmúlt két félévben min. 4. átlagot értek el,

— felsőfokú nyelvvizsgával vagy magasszintű angol nyelvvizsgával rendelkező hallgatók, akik hasonló tanulmányúton nem voltak;

— a TDK-konferencián dolgozattal szereplő hallgatók pályázhatnak.

Az utazáshoz a hallgatói hozzájárulás összege 10 000 Ft, ami utazás előtt fizetendő. Az indulás dátuma június 21.

A jelentkezők nyújtsanak be pályázatot, amelyben a fenti feltételek meglétét ismertessék. A pályázatban jelöljék meg, hogy milyen szaktanfolyamra jelentkeznek (a tanfolyamok jegyzéke megtekinthető Berzétey Klára előadónál, a Nemzetközi Csoportnál). A pályázat angol nyelven írandó meg.

A pályázat beadásának határideje: május 10.

A pályázatot a tudományos rektorhelyettesi hivatalban (II. em. 207) kell leadni. Határidőn túl benyújtott pályázatot nem fogadunk el. Az angol nyelvű meghallgatásra a határidő után közvetenül kerül sor. A lista az időpontokkal a tudományos rektorhelyettesi hivatal hirdetőtábláján lesz olvasható.

Dr. Bora Gyula
tudományos rektorhelyettes

★

Egyetemünk Tarkaréti kollégiumában 1989. szeptember 1-től két nevelőtanári állás üresedik meg. Kérjük, az egyetem azon fiatal dolgozóit, akik szeretnének nevelőtanárként tevékenykedni, keressék meg a kollégium diákbizottságát pályázatukkal.

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja.
Felelős szerkesztő: HALAY EDIT
Szerkesztőség: Budapest IX., Dimitrov tér 8. 1093
Telefon: 174-548
Kiadja a Hírlapkiadó Vállalat, Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.
Felelős kiadó: VÁGNER FERENC vezérigazgató
89—4472. Szikra Lapnyomda, Budapest
Felelős vezető: CSÜNDES ZOLTÁN vezérigazgató

A Skála-Coop és az egyetem közös tanulmányi pályázata

Amint arról több alkalommal hírt adtunk, 1986. március 14-én a SKÁLA-COOP és az MKKE között tanulmányi díj alapítására megállapodás jött létre.

A jelenlegi I., II., III. és IV. évfolyamonként (szaktól függetlenül) egy-egy 40 000 Ft-os első, 20 000 Ft-os második és 10 000 Ft-os harmadik díj kerül az *éves teljesítmény* komplex értékelése alapján kiosztásra szeptemberben, a tanévnyitón. További hallgatók munkájuk elismeréseként jutalmat kapnak.

A tanulmányi díj *pályázat útján* nyerhető el.

A pályázathoz — segítségként — formanyomtatványt biztosítunk, amit a *dékáni hivatalok* tanulmányi előadóitól lehet május 15-től átvenni. A pályázatokat ugyancsak a dékáni hivatalokban kell leadni — *határidő június 15.* A követelményeknek megfelelően minden hallgató pályázhat (a népköztársasági ösztöndíjasok, társadalmi szerződéssel rendelkezők is, azaz a tanulmányi díj az egyéb rendszeres juttatást nem érinti).

A pályázók rangsorolása a következő tényezők és pontszámaik alapján történik:

1. TANULMÁNYI EREDMÉNY

(40 pont.) A két félév tanulmányi eredményének együttes átlaga legyen legalább 4,0. Ez 20 pontot ér. A 4,0 és 5,0 között a pontszám lineárisan emelkedik (0,05 = 1 pont). A tanulmányi átlagot a dékáni hivatalok igazolják.

2. SZAKMAI TEVÉKENYSÉG

(14 pont.) Főbb elemei: tanulmányi verseny, házi dolgozat, demonstrátori munka, fakultatív kollégium eredménye, szakkollégiumi munka, tananyag-korszerűsítésben, tananyagvitán való érdemi részvétel, S. G.-ben végzett oktatómunka, ECONOMIX-ban, AIESEC-ben végzett szakmai munka. Az értékelést az illetékes oktatók és diákközösségek véleményének figyelembevételével a dékánok végzik.

3. TDK-MUNKA

(20 pont.) Egy évben az adott év két dolgozata vehető figyelembe, amennyiben ez az egyetemi konferencián előadásra került. (A Kari TDK-n előadott dolgozatokat, amennyiben az egyetemi TDK-n nem szerepelt, a Szakmai tevékenység keretében értékelik.)

Az értékelés belső pontrendszere egy dolgozat esetén:

	1 szerző	2 szerző	3 szerző	4 szerző	4-nél több szerző
I. díj	14	12	10	8	7
II. díj	10	8	7	6	5
III. díj	7	6	5	4	3
különdíj	5	4	3	2	2
felolvasott dolgozat	4	3	2	1	1

Az értékelést a Hallgatói Tudományos Tanács végzi.

4. KÖZÉLETI-KÖZÖSSÉGI MUNKA

(7 pont.) Az értékelési szempontok: H. T., kari, egyetemi tanácstagi munka, kollégiumi tevékenység, szak- és munkabizottságokban végzett munka, instruktori tevékenység, AIESEC, D. J. B., sport, művészeti csoportokban végzett szervezési-vezetői munka, stb.

Az értékelést az érintett alapközösségek vezető testülete végzi.

5. KÖZMŰVELŐDÉSI TEVÉKENYSÉG

(7 pont.) A művészeti együttesekben, klubokban végzett aktív tevékenység, írói-újságírói munka képezi az értékelés alapját.

Az értékelést az érintett alapközösségek javaslatának figyelembevételével a Közművelődési Bizottság végzi.

6. SPORTTEVÉKENYSEG

(7 pont) Az aktív, versenyszerű sportolást kell értékelni a minőségi sport, az elért eredmények alapján. Az értékelést a testnevelési tanszék vezetőségének irányításával bizottság végzi.

7. AZ ELŐZŐ TÉNYEZŐKBE NEM ILLŐ,

ott nem értékelhető általános emberi magatartás figyelembevétele (5 pont).

E pontokat — az összbenyomás alapján — az értékelő bizottság adja. Az egységes követelmény és értékelés biztosítása érdekében az értékelést a kuratórium titkára koordinálja. A díjakat a fenti szempontok alapján háromtagú bizottság ítéli oda. E bizottság tagjai: a SKÁLA-COOP vezérigazgatója, az MKKE rektora és a H. T. titkára, vagy megbízottjaik.